

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra českého jazyka a literatury

Bakalářská práce

System STYX ve školní praxi: pilotní studie

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Lucie Medová, MPhil., PhD

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Český jazyk a literatura se zaměřením na vzdělávání

Společenské vědy se zaměřením na vzdělávání

Autor práce: Lucie Veselá

České Budějovice 2012

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že, v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 19. března 2012

Lucie Veselá

Děkuji vedoucí své bakalářské práce Mgr. Lucii Medové, MPhil., PhD., za cenné připomínky a rady udělované v průběhu práce. Dále děkuji všem, kteří se podíleli na podkladech pro tuto bakalářskou práci. Jmenovitě Mgr. Ivě Kumstové, Mgr. Františku Slípkovi a Mgr. Leoši Harazímovi. Mé poděkování patří rovněž všem učitelům a žákům gymnázia v Trhových Svinech, kteří se zúčastnili sběru dat.

Název práce: Systém STYX ve školní praxi: pilotní studie

Diplomantka: Lucie Veselá

Katedra: Katedra českého jazyka a literatury

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Lucie Medová, MPhil., PhD

Abstrakt: Cílem bakalářské práce je popis systému STYX, pilotní uvedení tohoto systému do školské praxe a zpracování zprávy o zpětné vazbě z dané pilotní studie adresované autorům systému STYX. Systém STYX je elektronická cvičebnice českého tvarosloví a syntaxe sestavená na základě anotovaného korpusu. Cvičení jsou vybraná z Pražského závislostního korpusu, největšího anotovaného korpusu českých textů. Systém byl vypracován na ÚFALu MFF UK pod vedením dr. Barbory Vidové Hladké, viz <http://ufal.mff.cuni.cz/styx/>. Bakalářská práce je koncipována jako pilotní studie se dvěma základními momenty: na jedné straně jde o uvedení systému STYX ve dvou hodinách do výuky na gymnáziu v Trhových Svinech a o zpracování výsledků práce s tímto systémem ve škole. Na druhé straně půjde o vypracování zpětné vazby z tohoto uvedení systému STYX do praxe pro tým řešitelů na ÚFALu MFF UK.

Klíčová slova: systém STYX, elektronická cvičebnice, morfologie, syntax, korpus

Title: System STYX in Schools: a Pilot Study

Author: Lucie Veselá

Department: Department of Czech Language and Literature

Supervisor: Mgr. Lucie Medová, MPhil., PhD

Abstract: The aim of my bachelor's thesis is the description of a system called STYX. I would like to characterize the pilot release of this system to the school praxis and the processing of the information of the feedback from the given pilot study which is addressed to the authors of the STYX.

The STYX is a system designed to provide an electronic corpus-based exercise book of Czech morphology and syntax with exercises directly selected from the Prague Dependency Treebank, the largest annotated corpus of Czech texts. The system was

created in ÚFALu MFF UK under leadership of dr. Barbora Vidová Hladká, viz <http://ufal.mff.cuni.cz/styx/>. The bachelor's thesis is designed as a study with two main moments: the first one is the release of the STYX into two hours of teaching at secondary school in Trhové Sviny and the analysis of the results of my work with this system at school. The second moment represents the processing of the feedback from this release of the system STYX to praxis for the team of researchers from ÚFALu MFF UK.

Key words: the STYX, electronic workbook, morfology, syntax, treebank.

Obsah

1	Úvod	3
2	Existující elektronické cvičebnice	4
2.1	Motivace	4
2.2	Český jazyk, přijímací zkoušky na SŠ.....	5
2.3	TS Český jazyk – jazykové rozbory	6
2.4	Didaktika Český jazyk 1	7
2.5	PON Škola – Český jazyk	10
2.6	Jazykové rozbory	13
2.7	Shrnutí	14
3	Systém STYX	15
3.1	Co je STYX	15
3.2	Filter Sentences.....	15
3.3	Charon	15
3.4	STYX.....	17
4	Pilotní studie se STYXem	20
4.1	Větné rozbory a jejich místo ve výuce češtiny	20
4.2	Popis chystaného experimentu pro konkrétní třídu	21
4.2.1	Bez STYXu (na papíře).....	21
4.2.2	Se STYXem.....	25
4.3	Zpracování průběhu experimentu	25
4.3.1	Příprava před hodinou	25
4.3.2	Práce v hodině	26
4.4	Závěr z pilotní studie	31
5	Zpětná vazba pro tvůrce STYXu	33

5.1	Zpráva	33
5.2	Zpracované výsledky dotazníku kladeného žákům	33
5.2.1	Ovládání editoru	33
5.2.2	Vzhled editoru	34
5.2.3	Co dělalo potíže?	35
5.2.4	Větný rozbor na papíře, nebo v editoru?	36
5.2.5	Zkušenosti s výukovým softwarem	38
5.2.6	Další připomínky	39
5.3	Zpracované výsledky dotazníku kladeného učitelům	40
5.4	Celkové závěry	41
6	Závěr práce	44
7	Seznam použité literatury	45

1 Úvod

Program STYX je elektronická cvičebnice českého tvarosloví a syntaxe. Cvičebnice obsahuje výběr vět z Pražského závislostního korpusu. Ten je největším anotovaným korpusem českých textů. Program STYX byl vypracován na ÚFALu MFF UK pod vedením Mgr. Barbory Vidové Hladké, PhD.

Hlavním cílem mé bakalářské práce je program STYX popsat a představit ho veřejnosti (žákům a učitelům vybrané školy). Prozatím došlo pouze k jediné důležité prezentaci této elektronické cvičebnice českého jazyka, a to na Gymnáziu Nad Alejí v Praze roku 2007. Cílem pilotní studie je zaznamenat, jakým způsobem žáci a učitelé ke cvičebnici přistupují, a na základě postřehů z řad žáků a učitelů zpracovat data, která budou výchozím bodem k sepsání zprávy určené pro autory STYXu. Zpracovaná data ukážou, jestli použití cvičebnice ve školách má vůbec nějaký smysl, zda ji učitelé a žáci shledávají užitečnou, nebo své sympatie ponechají raději klasickým větným rozborům prováděným na papír.

Tato data budou získána pomocí dotazníků. Ty žáci a učitelé vyplní poté, co si s programem STYX vyzkouší pracovat. Výzkumný vzorek bude zastoupen jednadvaceti žáky, kdy celkové pracoviště výzkumu se bude nacházet na gymnáziu v Trhových Svinech.

Cílem práce je tedy zjistit, zda se jedná o v praxi využitelný nástroj. Zda zaujme žáky a učitele svou současnou podobou, nebo tým řešitelů bude muset ještě na systému zapracovat a na základě možných připomínek program vylepšit.

V dnešní době existuje celá řada podobných cvičebnic a výukových programů. V práci bude zmíněno i to, jakým uživatelům jsou cvičebnice určeny, čím se jednotlivé oblasti zabývají, přednosti a nedostatky takovýchto programů a porovnání s programem STYX.

2 Existující elektronické cvičebnice

2.1 Motivace

Je třeba si uvědomit, že úspěšnost žáka ve škole není limitována pouze jeho vrozenými dispozicemi. Svou roli hrají i dalšími vlivy, které má učitel rozvíjet a podporovat. Patří k nim rovněž úroveň jeho motivace. Motivace je zásadní silou procesu učení.

Škola má důležitou úlohu při vytváření motivačního systému každého žáka. Děti si ze školy neodnášejí jen sumu vědomostí a dovedností, ale učí se samostatně a aktivně řešit problémy a vytvářejí si pozitivní postoje k učení, k práci, k životu, modelují své hodnotové systémy. Motivace je nezbytným předpokladem vyučovacího a výchovného procesu.

Je mnoho faktorů působících na motivaci žáka, které učitel není schopen ovlivnit: rodina žáka, prostředí, ve kterém žije, nebo jeho zkušenosti s dřívějšími učiteli a učivem. Je ale i mnoho dalších faktorů, které učitel přímo ovlivnit může¹. Právě v tomto ohledu je zapotřebí elektronických učebnic.

Elektronické učebnice přinášejí do výuky zájem o problém, aktivitu a zpětnou vazbu. Jsou založeny na aktivní a samostatné činnosti žáka, radosti ze hry, na uvolněné atmosféře, na změně metody a formy práce. Odstraňují některé motivační činitele, které negativně ovlivňují školní výkon. Příkladem takového činitele může být nuda. Pokud ji učitel svým pedagogickým působením nedokáže odstranit, způsobí, že se žák ve škole necítí dobře, nerad ji navštěvuje, pracuje neefektivně, případně se nechce učit vůbec, protože je frustrovaný z neuspokojování svých potřeb.²

Není žádným tajemstvím, že pokud děláme něco, co nás baví, pak i výsledek je jiný. Vzhledem k tomu, že žáci základních a středních škol jsou obklopeni počítači, které se staly nedílnou součástí jejich života, mohla by být počítačová technika zastoupena i v hodinách českého jazyka, konkrétně při jazykovém rozboru.³

¹ HOMOLA, Miloslav. *Motivace lidského chování*. Praha: SPN, 1977. ISBN 1447877. 359 s.

² LOKŠOVÁ, Irena a Jozef LOKŠA. *Pozornost, motivace, relaxace a tvořivost dětí ve škole*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7367-176-X. 199 s.

³ KUČERA, Ondřej. *Pražský závislostní korpus jako cvičebnice jazyka českého* [online]. 2005 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: <http://ufal.mff.cuni.cz/styx/doc/styx.pdf>. Diplomová práce. Karlova univerzita.

Řada výukových programů a elektronických cvičebnic již existuje. V následujících sekcích budou některé z nich popsány.

2.2 Český jazyk, přijímací zkoušky na SŠ

Program Český jazyk, přijímací zkoušky na SŠ je určen uchazečům o studium na všech typech středních škol, kde se vykonávají přijímací zkoušky z českého jazyka. Skládá se ze čtyřiceti připravených variant písemných prací k přijímacím zkouškám.

Uživatelé tohoto programu zde mohou najít doplňovací cvičení zaměřená na pravopis, korektury textu, úlohy z jazyka (hláskosloví, tvarosloví, skladba, sloh, slovní zásoba a její použití) a z literatury.

Tyto písemné práce svým rozsahem pokrývají učivo základní školy, které je třeba zvládnout k úspěšnému vykonání přijímacích zkoušek.

Uživatel může řešit jednotlivé varianty písemných prací dvojím způsobem:

- 1) Práce s počítačem, kdy je žák omezen třicetiminutovým časovým úsekem. Po uplynutí této lhůty a v případě dřívějšího dokončení práce je písemná práce vyhodnocena. V hodnocení je žák obeznámen s tím, kde v testu chyboval a jaká je správná odpověď. Program vyhodnotí počet získaných bodů, z toho plynoucí procentuální úspěšnost žáka a udělí výslednou známku.
- 2) Jednotlivé varianty lze ve dvojím provedení vytisknout:
 - a) Tisk žákovské verze – jedná se o nevyplněnou písemnou práci. Jednotlivé testy tak mohou žáci řešit bez nutnosti mít vybavenou počítačovou učebnu dostatečným počtem PC.
 - b) Tisk učitelské verze – jedná se o správně vyplněnou písemnou práci, která ulehčí následné hodnocení jednotlivých testů.⁴

Ovládání programu je soustředěno výhradně na používání myši. Zajímavostí je, že autoři umožnili uživateli zaškrtnout více možností (viz obrázek 1, otázka číslo 13).⁵

⁴ SRP, Pavel, Ivana SKLENÁŘOVÁ a Martina FRITSCHOVÁ. Český jazyk, přijímací zkoušky na SŠ. *Www.pachner.cz* [online]. 2004 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://www.pachner.cz/html/tipy/prijimaci-zkousky-cesky-jazyk.htm>

Obrázek 1: Český jazyk, přijímací zkoušky na SŠ, ukázka cvičení

Varianta
Varianta 1

Zbývající čas
21 : 11

Začít pracovat

Vyhodnotit

Nápověda

Výběr varianty

Tisk učitel

Tisk žák

Konec

Kliknout - T

hry? Stovky návštěvníků zhlédly nové filmové představení. Pozvali jsme manžele Novákov...
 Tv_ přátelé jsou i m_m_ přátel_. Větve v_v_klané vrb_ se zreadlil_ na hladině rybníka. Zrakové
 v_my_ někdy klamou. Brandý_í_í_ fotbalisté se z_částní_ týde_ího_ soustředění. Tr_buny diváků
 byl_ nab_ty k prasknutí. Martině se Lh_l prsten s drahokam_. Tur_sté obdivoval_ pamětihodnosti
 Malé _trany. Nezapomeň na to, že _ové_ _ěsto_ _ražské založil Karel _tvrtý. V současnosti se zv_šil
 zájem o starob_l_ nábytek.

Následující souvětí se vztahuje k úkolům 9 - 15

I když nepatříte k turistům, kteří hojně navštěvují historické památky a zapomínají sledovat skutečný život, neměli byste vynechat projížďku lanovkou na Petřín, odkud je krásný výhled na Prahu.

11. Vyber správnou variantu větných členů :

a) kteří - přívlastek	☒	d) na Prahu - přívlastek shodný	☐
b) kteří - podmět	☐	e) projížďku - předmět	☒
c) lanovkou - předmět	☐		

12. Přísudek ve 4. větě souvětí je :

a) ve 3. osobě čísla množného	☐	c) v rodě činném	☒
b) ve způsobu oznamovacím	☐	d) ve způsobu podmiňovacím	☒

13. Podstatné jméno **život** je v pádě :

a) 1.	☒
b) 3.	☐
c) 4.	☒

2.3 TS Český jazyk – jazykové rozbory

V tomto programu se uživatel může zaměřit na větné rozbory, větné členy, mluvnické kategorie podstatných jmen, přídavných jmen a sloves nebo druhy vedlejších vět, psaní čárky ve větě jednoduché a v souvětích.

Předností tohoto programu je, že všechny jeho části obsahují možnost nastavení parametrů, které umožňují individuálně přizpůsobit program znalostem a věku dítěte. Tento program tedy mohou používat žáci od třetí třídy ZŠ až po závěrečné opakování před maturitou ve čtvrtém ročníku gymnázia. Program se dá využít například pro domácí procvičování i pro přípravu na přijímací zkoušky na střední školy. Vyznačuje se velkým rozsahem procvičované

⁵ KUČERA, Ondřej. *Pražský závislostní korpus jako cvičebnice jazyka českého* [online]. 2005 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: <http://ufal.mff.cuni.cz/styx/doc/styx.pdf>. Diplomová práce. Karlova univerzita.

látky a snadným ovládním. Plusem tohoto programu je systém nápověd, které se zobrazí při chybných odpovědích. Velikou výhodou je možnost tisku pracovních listů. Ty lze vytvářet náhodným nebo ručním výběrem ze všech obsažených jevů. Takto vytvořené testy lze tisknout, ukládat na disk nebo i dále upravovat v textovém editoru.⁶

Na rozdíl od programu Český jazyk, přijímací zkoušky na SŠ je uživateli umožněno pracovat nejen s myší, ale i s klávesnicí. Zajímavostí programu jsou namluvené komentáře (u každé otázce zdůvodňují její správnou odpověď).⁷

2.4 Didaktika Český jazyk 1

Tento program slouží k procvičování jazykových jevů v oblasti větné skladby. Obsahem titulu jsou zejména ty jevy, ve kterých děti nejvíce chybují, jejich osvojení je nezbytné pro další práci s českým jazykem. Úlohy jsou rozděleny celkem do pěti skupin (viz obrázek 2).

Náplň tvoří tematické okruhy: podmět a přísudek (rozpoznávání ve větě a určování jejich druhů), větné členy rozvíjející (určování druhů, rozlišování mezi přívlastkem shodným a neshodným, oddělování přístavku ve větě), doplňování čárek (jak do vět jednoduchých, tak do souvětí), jednoduché věty (druhy vět podle postoje mluvčího, rozlišování mezi větami jednočlennými a dvoječlennými), souvětí (rozlišování vět hlavních a vedlejších, určování druhů vedlejších vět, poměrů mezi hlavními větami, doplňování vhodných spojovacích výrazů – viz obrázek 3).

⁶ TS Český jazyk 2 - Jazykové rozbory. *Www.terasoft.cz* [online]. 2010 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: <http://www.terasoft.cz/katalog/index.htm>

⁷ KUČERA, Ondřej. *Pražský závislostní korpus jako cvičebnice jazyka českého* [online]. 2005 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: <http://ufal.mff.cuni.cz/styx/doc/styx.pdf>. Diplomová práce. Karlova univerzita.

Obrázek 2: Didaktika Český jazyk 1, výběr cvičení

Didakta **ČESKÝ JAZYK 1** KONEC

větné členy **základní**

větné členy **rozvíjející**

Jednoduché **věty**

věty **hlavní a vedlejší**

souvěť

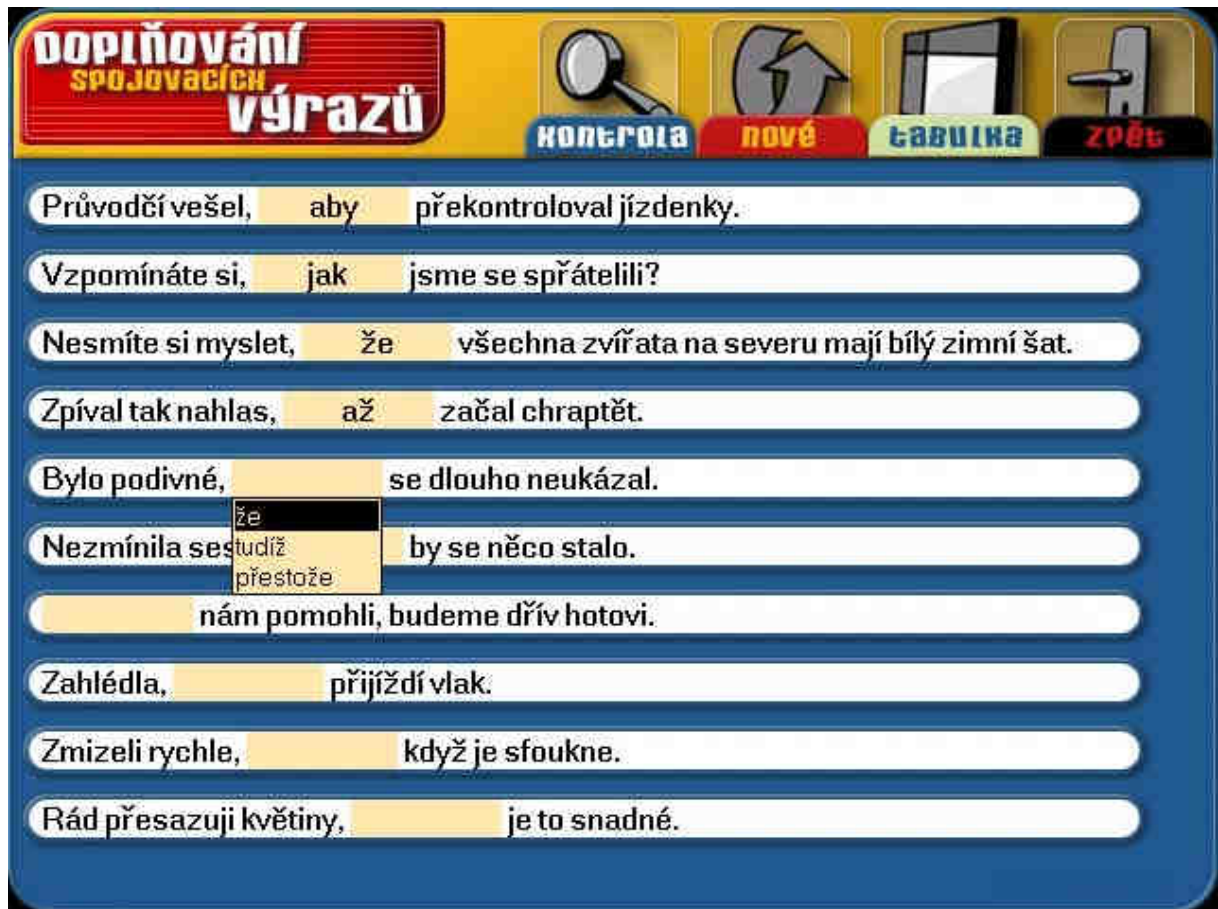
základní SKLADEBNÍ dvojice

DRUHY podmětů

podmět jako slovní druh

DRUHY PŘÍSUDEKŮ

Obrázek 3: Didaktika Český jazyk 1, doplňování spojovacích výrazů

Aplikace umožňuje tisk pracovních listů, je tedy možné řešit úlohy i mimo dosah počítače. Uživatel si může u každé úlohy zvolit počet doplňovaných jevů v sérii (deset až třicet).

Informace o těch nejlepších řešitelích přináší tabulky s výsledky. Do zvláštního souboru se zaznamenávají všechny výsledky dětí, ve kterém najdete typ úlohy, která byla řešena, datum, čas, počet správných a špatných odpovědí a výslednou známku (viz obrázek 4).

Obrázek 4: Didaktika Český jazyk 1, výsledková tabulka

pořadí	jméno	správně	špatně	známka
1.	Jirka	18	0	1
2.	David	9	0	1
3.	Tomáš	15	3	1
4.	Pavel	7	2	2
5.	Franta	4	5	3
6.	Karel	8	10	3
7.	Ota	8	10	3
8.	Adam	0	27	5
9.				
10.				

Aplikace má jednoduché ovládání a orientace v programu je bezproblémová.⁸ Z těchto důvodů by byla možná vhodnější pro mladší děti, než žáky vyššího stupně základních škol.⁹

2.5 PON Škola – Český jazyk

Jedná se o program, s jehož pomocí se děti seznamují s pravopisným učivem jak na prvním, tak druhém stupni základní školy.

⁸ Didaktika - Český jazyk 1: Větná skladba. [Http://www.silcom-multimedia.cz/](http://www.silcom-multimedia.cz/) [online]. © 2002 - 2012 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://www.silcom-multimedia.cz/>

⁹ KUČERA, Ondřej. *Pražský závislostní korpus jako cvičebnice jazyka českého* [online]. 2005 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: <http://ufal.mff.cuni.cz/styx/doc/styx.pdf>. Diplomová práce. Karlova univerzita.

Mimo jiné si osvojí řady samohlásek, souhlásek a vyjmenovaných slov, seznámí se s principem řazení podle abecedy, se vzory podstatných a přídavných jmen.

Při hrách si rozšíří svou slovní zásobu a upřesní si významy slov. Naučí se vyhledat ve větě podmět a přísudek, odvozovat slova, zařazovat slova ke slovním druhům, určovat kategorie podstatných jmen a sloves. Český jazyk PON Škola obsahuje celkem 14 modulů (viz obrázek 5).

Obrázek 5: PON Škola – Český jazyk, výběr cvičení

Program se zabývá pravidly psaní hlásek a samohlásek, rozdělením hlásek na krátké a dlouhé samohlásky a tvrdé, měkké a obojetné souhlásky. Speciálně procvičuje psaní samohlásky u, ú, ů. Procvičuje se zejména psaní i, y po měkkých a tvrdých souhláskách. Tato část programu se soustřeďuje i na výjimky, ke kterým dochází při psaní některých cizích slov a citoslovcí.

Probírají se párové souhlásky, zdůvodňuje a procvičuje se jejich psaní. Program učí řadit písmena podle abecedy, učí názvy písmen a procvičuje abecední řazení slov. Další oblast se zabývá rozlišováním vlastních a obecných jmen. Procvičují se pravidla pro psaní jmen osob, zvířat, věcí, zeměpisných jmen, jmen států, organizací, institucí, dokumentů, děl, výrobků, událostí, období, vyznamenání. Nesmí chybět ani vyjmenovaná slova a slova příbuzná.

V souvislých textech se procvičuje určování všech deseti slovních druhů, používaných v českém jazyce. Rovněž je zde možnost určování pádu, čísla, rodu a vzoru podstatných jmen a osoby, čísla, způsobu a času u sloves. Program vysvětluje význam předpon a předložek. Procvičuje zejména psaní předpon s-, z-, vz-, předložek s, se, z, ze a tvorbu slov pomocí předpon a přípon. V další části programu nesoucí název Trampoty se slovy se probírají skupiny souhlásek vznikající při odvozování slov pomocí předpon a přípon. Procvičuje se psaní zdvojených souhlásek i psaní skupin bě/bje, vě/vje, pě, mě/mně. Program seznamuje uživatele i se vzory podstatných jmen. Procvičování je zaměřeno jednak na určování vzorů (ale též pádu, čísla, rodu), jednak na psaní i, y v koncovkách podstatných jmen. Procvičuje se vyhledávání podmětu a přísudku ve větách, určování základních skladebních dvojic a shoda podmětu s přísudkem, s důrazem na psaní i/y v koncovkách přičestí minulého. V programu se setkáme s druhy přídavných jmen (tvrdá, měkká a přivlastňovací), vzory přídavných jmen i pravopisem koncovek přídavných jmen. Je procvičováno zařazování k druhům, ke vzorům i psaní koncovek. Uživatel pozná zájmena rodová, bezrodá, určitá a neurčitá; druhy zájmen (osobní, přivlastňovací, ukazovací, tázací, vztažná, neurčitá, záporná) i skloňování osobních, přivlastňovacích a vztažných zájmen. Procvičuje se především určování zájmen a jejich tvary. V sekci shrnutí učiva si uživatel může procvičit veškeré učivo probírané v předchozích částech. Je možné si vybrat konkrétní kapitolu, nebo dostávat úkoly z různých partií na přeskáčku. Podobně si můžeme vybrat látku pro tisky pracovních listů ve variantách pro žáky i pro učitele. Pracovní listy lze před tiskem upravovat.

Tuto aplikaci lze ovládat pouze pomocí myši. Velice neprakticky se jeví to, že po každé odpovědi musí uživatel kliknout na tlačítko Pokračovat a zase se vrátit do oblasti, ve které bude vybírat následující odpověď.

Ale program má i zajímavou vlastnost – uživatel si může kdykoli během procvičování nechat zobrazit přehled učiva (viz obrázek 6).

Obrázek 6: PON Škola – Český jazyk, přehled učiva

Přehled učiva

OBSAH

- Slovní druhy
- Podstatná jména
- Přídavná jména
- Zájmena
- Číslovky
- Slovesa
- Příslovce
- Předložky
- Spojky
- Částice
- Číslovce

SLOVNÍ DRUHY

V češtině můžeme každé slovo přiřadit k jednomu z deseti slovních druhů. Při určování slovního druhu musíme vždy vycházet z významu slova ve větě:

Jdu kolem vás. (předložka)
 Prošel jenom tak kolem. (příslovce)
 Přišel k nám s rozbitým kolem. (podstatné jméno)

PODSTATNÁ JMÉNA

Podstatná jména jsou **názvy osob, zvířat, věcí, vlastností a dějů**.

Příklady:
 názvy osob: chlapec, dívka, dítě
 názvy zvířat: kos, kočka, tele
 názvy věcí: stůl, pohovka, mýdlo
 názvy vlastností: smutek, pýcha, úsili

2.6 Jazykové rozbory

Tento program vyrábí firma Matik, která se zabývá výukovými programy z matematiky a českého jazyka pro žáky základních škol. Tato firma vznikla v roce 1992 a výhodou jejich výukových programů je velice jednoduché ovládání pomocí myši či šipek. Program je vhodný i pro opakování učiva na středních školách.

Látka je rozdělena do šesti základních témat – slovní druhy, skloňování, časování, větné členy, rozbory souvětí, psaní čárek. Žáci si zvolí téma a počet vět, počítač jim pak z rozsáhlé zásoby náhodně vybírá věty nebo slovní spojení, které mají určovat. Před ukončením každého rozboru má žák možnost opravy. Při chybě je uvedena správná odpověď s případným

zdůvodněním, u větných rozborů je i grafické znázornění vět. Každé téma je doplněno také stručným přehledem probírané látky.¹⁰

2.7 Shrnutí

Velkým plusem všech zmíněných programů je orientace na žáka jako taková. Tyto počítačové aplikace mohou být využívány ke studiu jak ve škole, tak doma. Mají poprvé ve větší míře příležitost stát se běžně rozšířeným nástrojem pro lepší pochopení probírané látky. Jsou založeny na myšlence propojení informačních technologií a klasických nástrojů výuky do jednoho celku. Žákům se v jejich podobě dostává smysluplného obsahu pro práci s počítačem. Elektronické učebnice přináší uživatelům zábavné procvičování a testy s okamžitým vyhodnocením, které jim pomáhají efektivně získávat nové poznatky. Díky těmto počítačovým programům je výuka atraktivnější a děti mnohem více baví. Talentovanější žáci se pak při práci s elektronickou učebnicí nenudí, zároveň těm, kteří jsou s látkou pozadu, umožňují individuální přístup.¹¹

Programy z pohledu tvarosloví a větného rozboru umožňují procvičovat morfologii a syntax, ale vždy jenom některé vybrané jevy. Žádný z nich neobsahuje cvičení na sestavení kompletního větného rozboru. Na syntaktické úrovni se pohybujeme pouze z hlediska určování větných členů ve větě. Ani jeden z programů není schopen uživateli zobrazit závislosti mezi jednotlivými větnými členy, natož aby mu bylo umožněno si procvičit označování těchto závislostí. Program STYX je jiný, protože v něm uživatelé mohou procvičovat dvě oblasti: tvarosloví (určování slovních druhů a jejich morfologických kategorií) a větný rozbor (určování větných členů a vztahů mezi nimi).

Program STYX je tedy jedinečný právě v tom, že umožňuje uživatelům provádět komplexní rozbor (z hlediska morfologie i syntaxe).

¹⁰ Jazykové rozборы. *Www.matik.cz* [online]. 2005 - 2012 [cit. 2012-03-25]. Dostupné z: <http://www.matik.cz/index2.html>

¹¹ Interaktivní učebnice předznamenávají nástup e-knih. *Novinky* [online]. 2011 [cit. 2012-03-25]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/veda-skoly/230683-interaktivni-ucebnice-predznamenavaji-nastup-e-knih.html>

3 Systém STYX

3.1 Co je STYX

Systém STYX je elektronická cvičebnice českého tvarosloví a syntaxe sestavená na základě anotovaného korpusu. Systém byl vypracován na Ústavu Formální a Aplikované Lingvistiky MFF Univerzity Karlovy pod vedením Mgr. Barbory Vidové Hladké Ph.D. Cvičebnice obsahuje 11 705 českých vět, na kterých můžeme procvičovat tvaroslovný a větný rozbor.¹² Celý systém cvičebnice tvoří samostatné aplikace: Filter Sentences, Charon a STYX.

3.2 Filter Sentences

Koncový uživatel s tímto programem vůbec nepřijde do styku. Slouží k přípravě dat, která jsou vhodná k použití ve cvičebnici. Filtruje věty Pražského závislostního korpusu (pro každou vstupní větu načte informace o jejím označování na slovní, morfologické, analytické a tektogramatické rovině a tyto předá zvolenému filtračnímu kritériu. To rozhodne, zda mu daná věta odpovídá, či nikoli. Na základě tohoto výsledku programu větu zařadí, nebo nezařadí do výstupních dat. Například kritérium Simple Sentence odstraňuje všechna souvětí, ponechává tedy pouze jednoduché věty. Graphical Symbols je kritérium, které odstraňuje všechny věty, které obsahují grafické symboly (např. uvozovky, závorky, dvojtečky a další). Kritérium Ellipsis Aposition odstraňuje věty obsahující elipsy nebo apozice apod.¹³

3.3 Charon

Jedná se o administrační nástroj, který slouží k zobrazování a prohlížení všech dostupných vět a vytváření cvičení. Ačkoli se předpokládá, že jej bude užívat spíše vyučující, mohou ho užívat i žáci, kteří si například mimo školu chtějí tvarosloví a syntax procvičit. Mezi hlavní menu tohoto programu patří soubor, sada, filtr a nápověda. Pomocí souboru program

¹² Rozšířením systému STYX je Čapek – editor, který umožňuje uživateli zadávat vlastní věty určené k rozboru

¹³ KUČERA, Ondřej. *Pražský závislostní korpus jako cvičebnice jazyka českého* [online]. 2005 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: <http://ufal.mff.cuni.cz/styx/doc/styx.pdf>. Diplomová práce. Karlova univerzita.

ukládáme. Pod označením sada se skrývá celkem deset oddílů (sad). To nám umožňuje s programem pohodlně pracovat. Kdyby byly veškeré věty pohromadě, s programem by se pracovalo jen velice obtížně. Jednotlivé oddíly (sady) obsahují zhruba 1200 vět (například v první sadě se zobrazuje celkem 1223 vět, ve druhé sadě 1270, ve třetí 1120 vět atd.). Celkem je tedy v těchto deseti sadách již zmíněných 11 tisíc vět. Cvičení jsou vybrána z Pražského závislostního korpusu. Ten obsahuje velké množství českých textů doplněných rozsáhlou a provázanou morfologickou, syntaktickou a sémantickou anotací.¹⁴ Filtr nám umožňuje vybrat si z celkového množství vět pouze některé:

- 1) pouze věty obsahující podmět
- 2) věty neobsahující jmenný přísudek
- 3) věty neobsahující slovesný přísudek
- 4) věty neobsahující přívlastky
- 5) věty neobsahující příslovečná určení
- 6) věty neobsahující předměty
- 7) věty neobsahující doplňky.

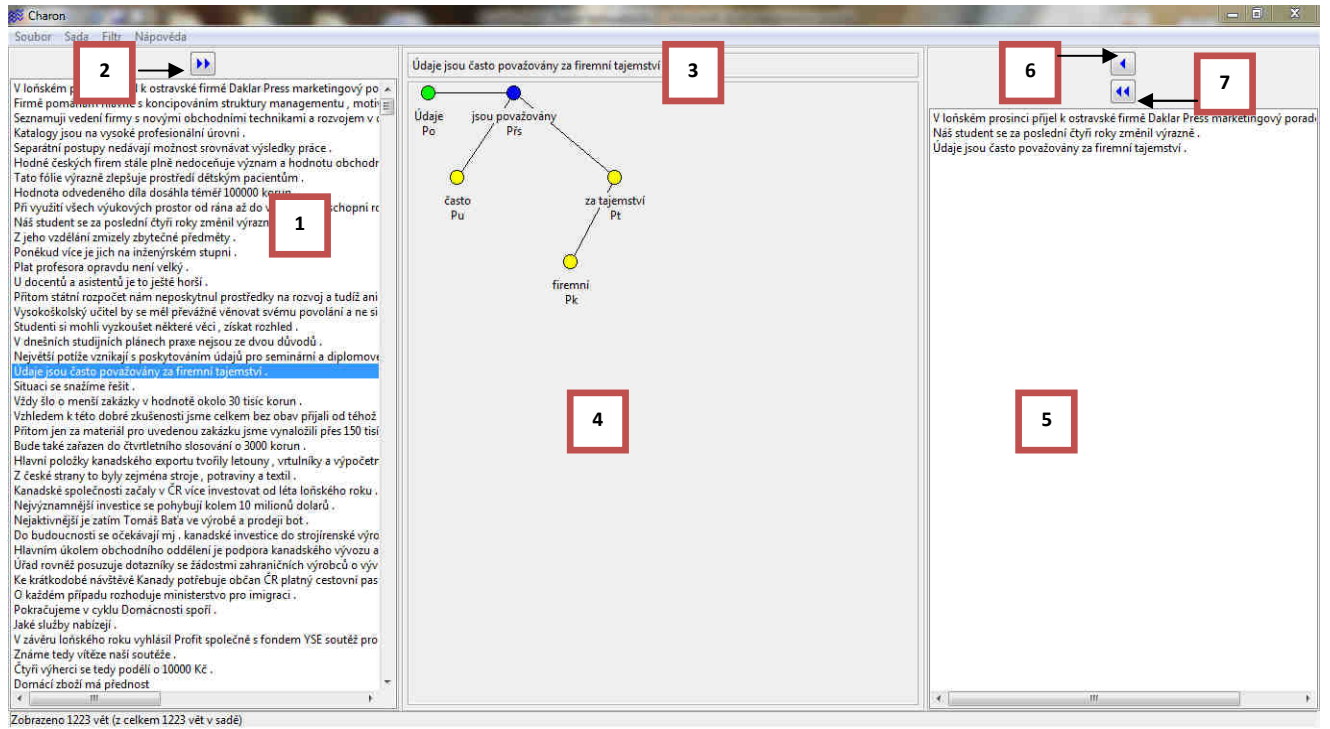
Jednotlivé oblasti obrazovky Charon (viz obrázek 7)

V levém sloupci jsou vždy zobrazeny všechny věty z naší vybrané sady (oblast 1). Po kliknutí na jednotlivé věty se nám zobrazují v prostředním sloupci - syntaktický rozbor vět (oblast 4). Pokud nás některá z vět zaujme a chtěli bychom s ní pracovat v systému STYX, označíme ji myší, klikneme na šipku, která se nachází v horní části (přidat větu do výběru – oblast 2) nad prvním sloupcem a věta se nám tímto přesune do třetího sloupce (nachází se v oblastech 3 a 4). Tímto postupem si můžeme do třetího sloupce přidat věty z jakýchkoli sad a vytvoříme si tím tedy seznam vět, které chceme procvičovat ve STYXu. Pokud nás místo vybrané věty zaujme jiná a již vybranou bychom chtěli z našeho seznamu (třetího sloupce) odstranit, můžeme tak učinit šipkou (odebrat větu z výběru – oblast 6), která se nachází

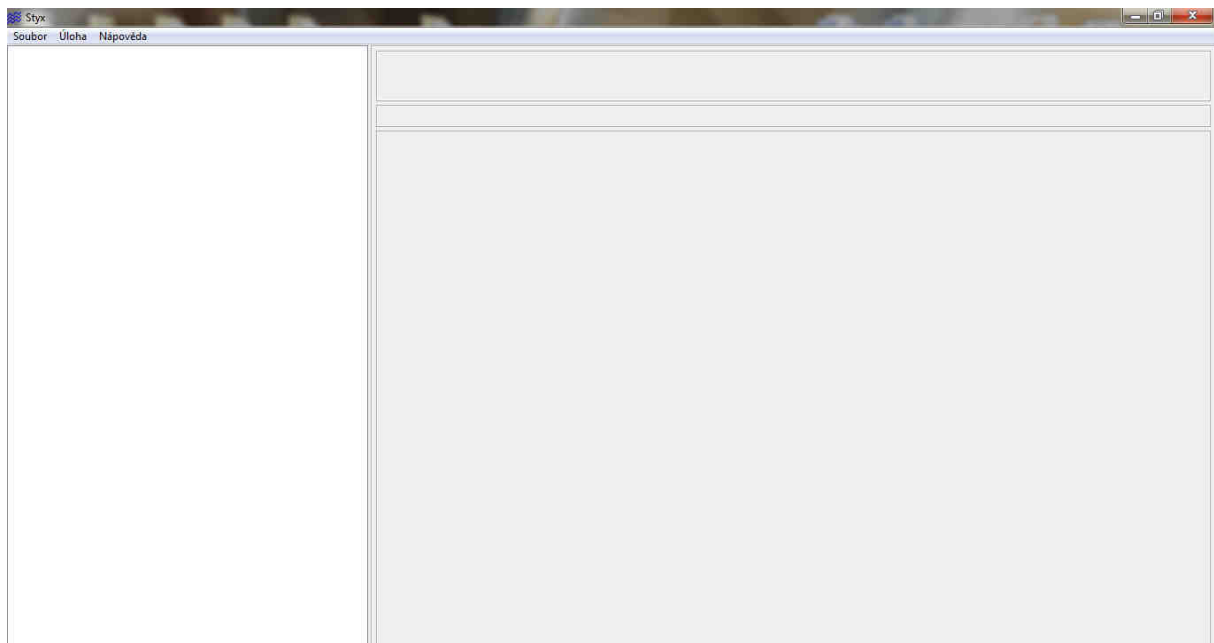
¹⁴ Pražský závislostní korpus. *Ufal.mff.cuni*. [online]. 2006 [cit. 2012-04-01]. Dostupné z: <http://ufal.mff.cuni.cz/pdt2.0/index-cz.html>

v horní části nad třetím sloupcem. V případě, že chceme odstranit všechny věty, klikneme na dvojitou šipku (odebrat všechny věty – oblast 7).

Obrázek 7: Obrazovka programu Charon – jednotlivé oblasti

Obrázek 8: Prázdné okno programu STYX

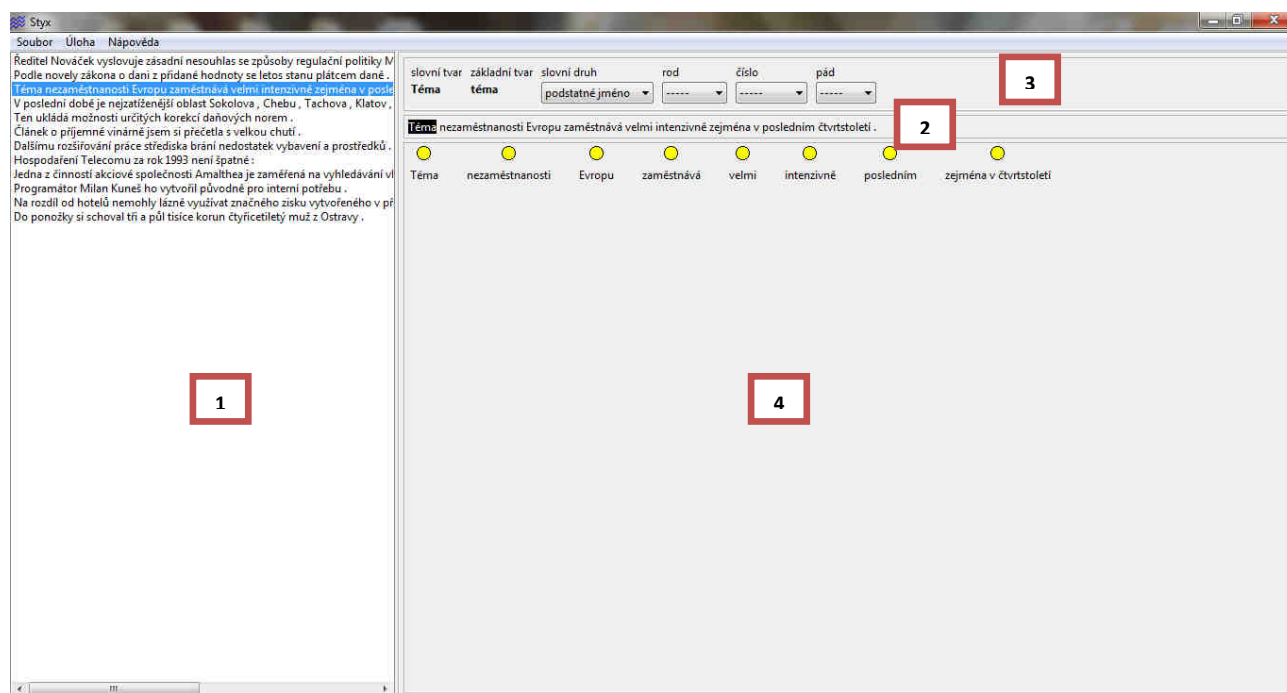

Jednotlivé oblasti obrazovky STYX (viz obrázek 9)

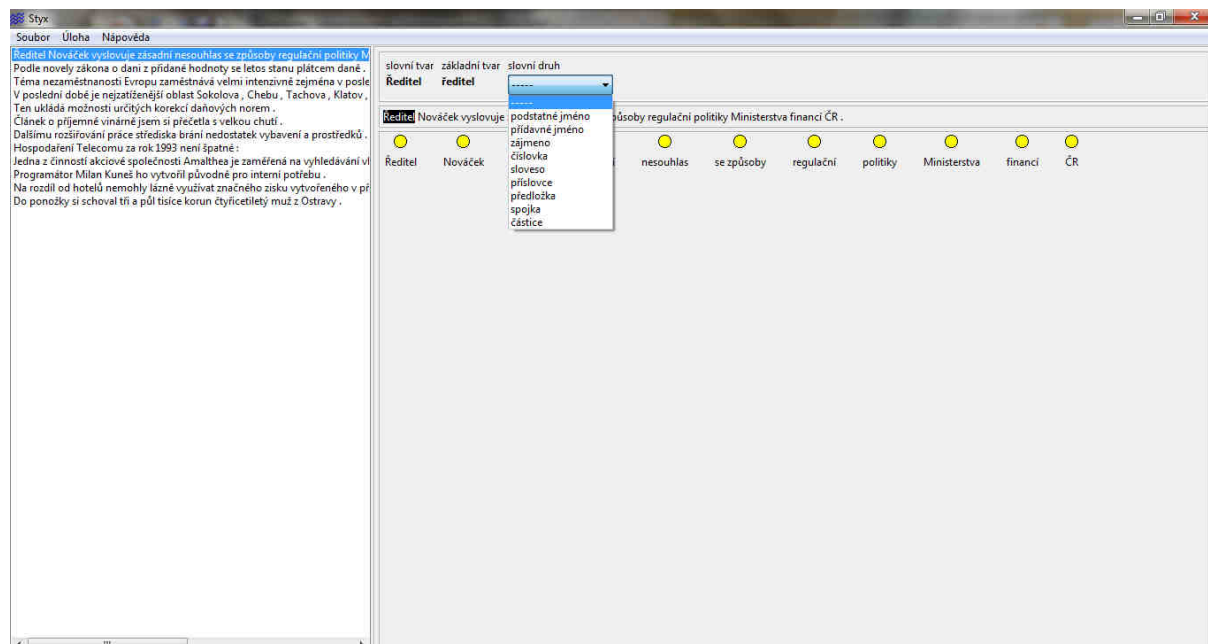
V levém sloupci se nacházejí všechny věty ze souboru, které po označení můžeme zpracovávat - provádět tvaroslovný a větný rozbor (oblast 1).

V prostředním sloupci je zobrazena námi vybraná věta (oblast 2). Nachází se zde oblast pro určování tvarosloví (oblast 3) a oblast pro syntaktický rozbor věty (oblast 4). Můžeme provést tvaroslovný rozbor (slovo po slově – viz obrázek 10) a větný rozbor, kdy levým tlačítkem myši chytíme slovo a přetáhneme ho přes jiné, ke kterému patří (technika drag and drop). Určíme větné členy - u každého slova stiskneme pravé tlačítko myši, objeví se seznam větných členů. Rozbory si můžeme zkontrolovat (Úloha → Zkontrolovat). V programu se nám zobrazí okno s celkovým přehledem o všech větách ze souboru (viz obrázek 11).

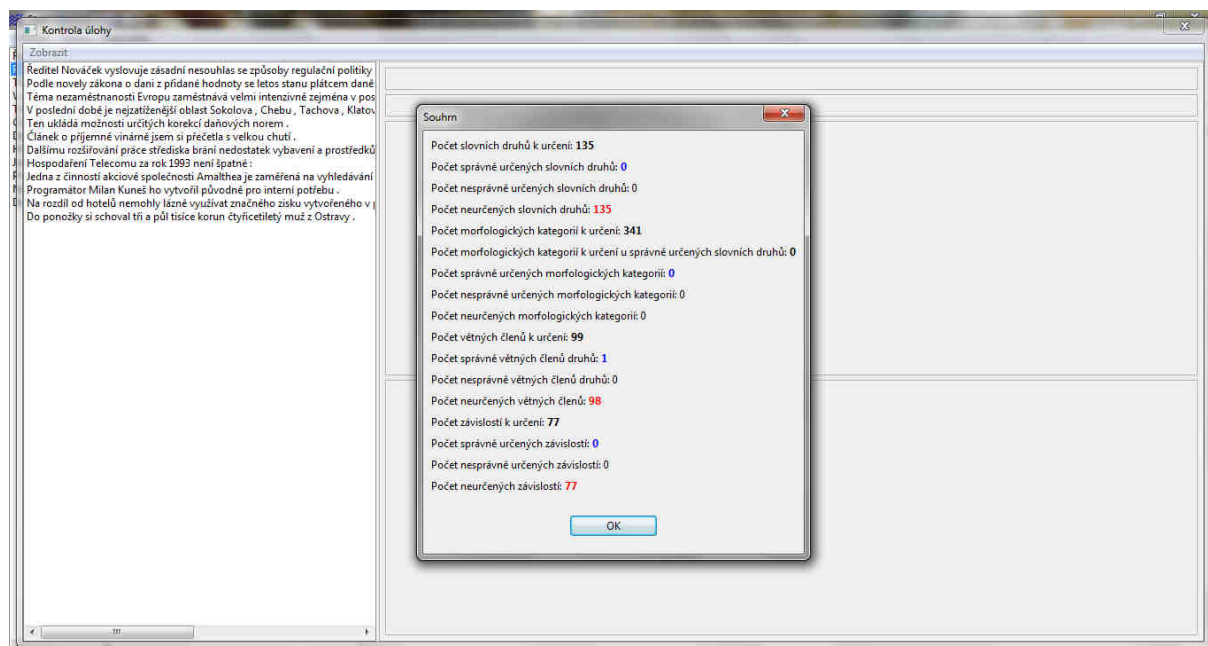
Obrázek 9: Obrazovka program STYX – jednotlivé oblasti

Obrázek 10: Morfologie – určování slovních druhů

Obrázek 11: Kontrola úlohy - souhrn

Po kliknutí na tlačítko OK si vybereme větu, kterou chceme zkontrolovat. Zjistíme správné řešení tvaroslovného rozboru a větného rozboru. Pokud všechny hrany a větné členy jsou znázorněny modrou barvou, znamená to, že větný rozbor je správně.

4 Pilotní studie se STYXem

4.1 Větné rozbory a jejich místo ve výuce češtiny

Téma větné rozbory je v poslední době stále větším předmětem diskuse řady odborníků, laiků, i úředníků ministerstva školství. Na větné rozbory a jejich místo ve výuce češtiny se lidé dívají různě. Někteří souhlasí s tím, aby rozbory měly i nadále své místo a uplatnění v hodinách českého jazyka, jiní jsou zásadně proti.

Velkou skupinu tvoří lidé, kteří pochybují o smysluplnosti větných rozborů. Zastávají názor, že výuka češtiny na základních školách je přetížená teoretickými rozbory slovních druhů nebo vedlejších vět a měla by se zaměřit spíše na praktické užití jazyka. Určování vedlejších vět a poměrů mezi větami hlavními žáky a učitele zbytečně zaměstnává. Děti se učí teoretické struktury, jazyk jako prostředek komunikace s okolním světem je odsunut do pozadí. Dle jejich názoru je pro většinu žáků větný rozbor nepochopitelný, čas strávený větným rozborem by se dal rozhodně lépe využít k tomu, aby děti lépe četly s porozuměním a uměly ústně i písemně vyjádřit, o čem přemýšlejí. Ony ale zatím bojují s přívlastkem neshodným a doplňkem. Dle jejich názoru se má dítě na základní škole naučit přemýšlet a to, co vymyslí, ústně či písemně vyjadřovat. Ve chvíli, kdy začne dítě přemýšlet složitěji, bude potřebovat k vyjádření i složitější souvětí. Je to chvíle, kdy má smysl mu nabízet poučky, které pro něj rozliší větu hlavní a vedlejší a vysvětlí mu, kde se píší čárky. Prioritou je učit děti zajímavě přemýšlet, poté začnou i zajímavě a strukturovaně psát. Opačně to nefunguje. Vysvětlovat syntaktické složitosti někomu, kdo se písemně vyjadřuje v holých větách, je nesmysl a ztráta času.

Přiklání se k názoru, že děti na základních školách a nižších gymnáziích by měli učitelé vést hlavně ke čtení a psaní. Tím navodí situace, kdy to či ono z gramatiky a syntaxe budou děti potřebovat.

Této skupině lidí však oponují ti, kteří tvrdí, že větný jazykový rozbor se naučit dá, vyjadřují hluboké znepokojení nad úvahami vyškrtnutí rozborů z osnov, ve kterém vidí krok zpět, nikoli kupředu. Názory těch, kteří by rádi ulehčili školákům výuku českého jazyka zrušením větných rozborů, jsou podle nich doslova alarmující a děti by zbavilo schopnosti normálního

uvažování, protože právě správné pochopení stavby, stejně jako matematika, je základem logického myšlení.

Obávají se, že po zrušení výuky větných rozborů se děti budou vyjadřovat ne nepodobně komiksovým bublinám.

Zatím tedy není jasné, zda bude větný rozbor z vyučování vyškrtnut úplně, nebo se bude vyučovat jinak. Analýza je základ každého poznání, v tomto případě se však jedná o to, v jaké podobě a kdy je rozumné ji ve škole uplatnit.

4.2 Popis chystaného experimentu pro konkrétní třídu

4.2.1 Bez STYXu (na papíře)

Na experimentu týkajícího se větného rozboru provedeného na papíře se podílela tatáž škola a třída, jako na experimentu s programem STYX (viz kapitola 4.3). Experimentu předcházelo zopakování větného rozboru, jeho zápis na papír tak, jak jsou žáci zvyklí. Této části experimentu se zhostila Mgr. Iva Kumstová, vyučující českého jazyka. To, aby si žáci připomněli, co větný rozbor obnáší (včetně zapisování větných grafů), jsem považovala za důležité, nejen pro část experimentu, která měla proběhnout na papíře, ale i pro chystaný experiment se STYXem. Procvičování a opakování základních znalostí, které je třeba znát k práci na větných rozborech, proběhlo ve dnech 27. a 28. března 2012 (po dobu dvou vyučovacích hodin). Dne 29. března 2012 došlo k celkové realizaci experimentu, kdy každému žákovi byl rozdán papír, na nějž měli zapsat větný rozbor vět. Žáci měli na vypracování větného rozboru tolik času, kolik bylo potřeba. Žádným časovým limitem nebyli omezeni.

Jejich úkolem bylo vypracovat věty, které byly součástí i vět určených k procvičení v programu STYX v našem závěrečném setkání dne 31. 3. 2012. Jednalo se o věty:

- Ke krátkodobé návštěvě Kanady potřebuje občan ČR platný cestovní pas a vízum.
- Jak vy můžete stihnout dvojroli ligového hráče Chebu a majitele restaurace na Xaverově?

Jejich úkolem bylo v daných větách určit slovní druhy, vytvořit větný graf a určit větné členy. Tyto věty jsem z celkové databáze vybrala z toho důvodu, že jsem chtěla vědět, jak si žáci poradí s větným grafem, konkrétně se zakreslením závislosti větných členů, zda pořadí slov plynoucí z větného grafu bude opravdu odpovídat větě zadané. Dle zkušeností vím, že právě tato část větného rozboru činí žákům potíže. Často si ani neuvědomují, že při tvoření větného grafu musí na pořadí slov ve větě brát zřetel. Dále můj výběr byl ovlivněn tím, že mě zajímalo, jak si žáci poradí s větným rozbohem otázky. Domnívala jsem se, že žáci jsou zvyklí pracovat při větném rozboru především s větami ve formě oznamovacích vět, zajímalo mě tedy, zda jim vypracování větného rozboru otázky bude činit komplikace (správné řešení těchto dvou vět je znázorněno na obrázku 13 a 14).

Po opravení zpracovaných vět jsem došla k několika závěrům.

Určování slovních druhů

V určování slovních druhů žáci příliš nechybovali. Ovšem jejich kategorie jim dělaly potíže, ať už v tom smyslu, že je nesprávně určovali, nebo je neurčili vůbec. Například v první větě slovo krátkodobé určili správně jako přídavné jméno, často však zapomínali uvést rod, číslo atd. Není jasné, zda nevěděli, jak kterou kategorii určit, nebo si nevzpomněli, jaké vše kategorie se u daného slovního druhu určovat mají.

Určování větných členů

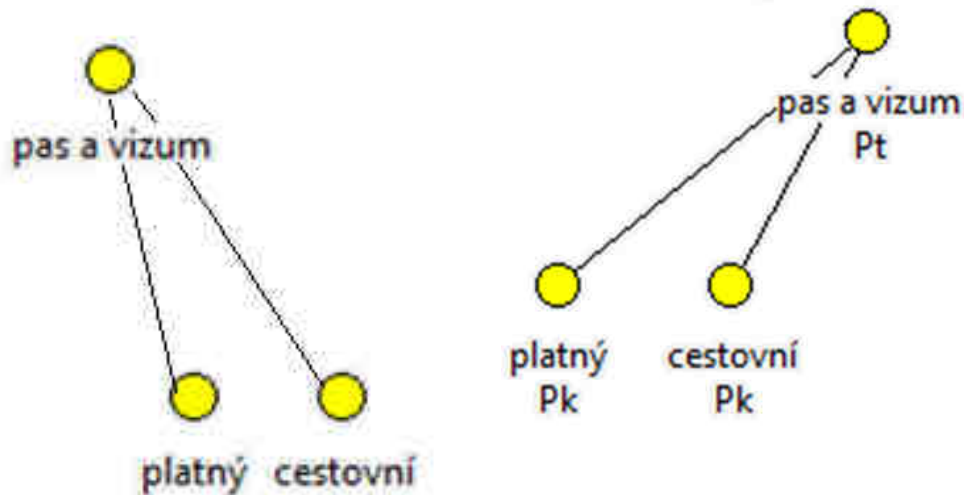
Určování větných členů nedělalo žákům žádné větší potíže. Na rozdíl od slovních druhů, zde jen ojediněle zapomínali u konkrétního větného členu uvést jeho bližší určení – například u předmětu správně určovali, v jakém pádě se nachází, jestli se jedná o přívlastek shodný či neshodný, či příslovečné určení místa, času apod. Jak se později ukázalo, právě bližší určování větných členů, žákům v programu STYX chybělo.

Větný graf

Určování větných členů a vztahů mezi nimi zabralo žákům asi nejvíce času. Nejčastější chyby se objevovaly právě v zakreslení závislosti větných členů a pořadí slov ve větě. Ve větném grafu žáci často zakreslili slova tak, že pokud bychom porovnali umístění slov v grafu a ve větě, jak zněla, byl by přeházený slovosled a věta by nedávala smysl (viz obrázek 12, kde

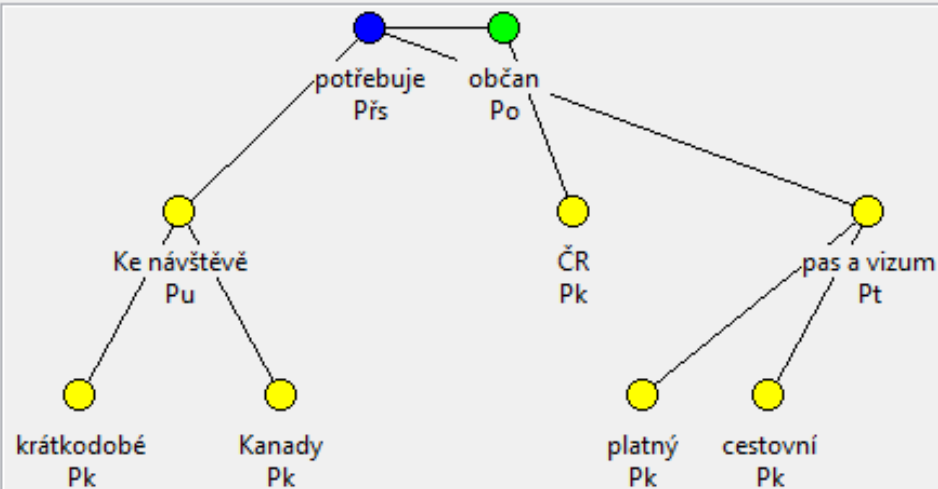
první část obrázků ukazuje, jak závislost větných členů zakreslili žáci, druhá naopak správné řešení). Mé očekávání toho, že právě v tomto budou žáci chybovat, se tedy naplnilo. Na stranu druhou ve větném rozboru otázky žáci chybovali jen minimálně, zde tedy bylo mé očekávání mylné.

Obrázek 12: Pořadí slov ve větě

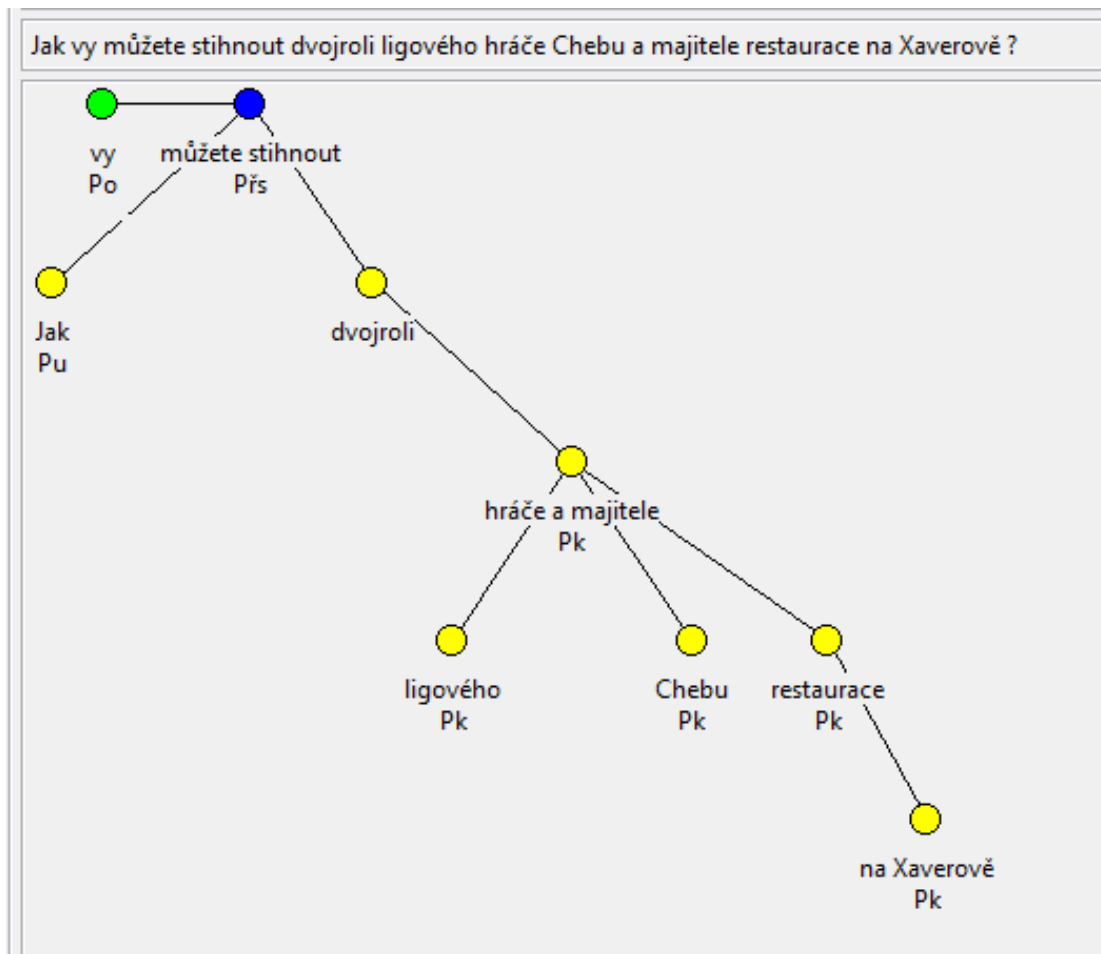

Obrázek 13: Správné řešení

Ke krátkodobé návštěvě Kanady potřebuje občan ČR platný cestovní pas a vizum .

Obrázek 14: Správné řešení

Větný rozbor na papíře nečinil žákům problémy. Důvodem, proč tomu tak bylo, je určitě zopakování větných rozborů před následným experimentem a dále také to, že věty byly jednoduché, nejednalo se o souvětí a že nezahrnovaly doplněk, jehož určení, jak je známo, přiděluje žákům vrásky na čele. Tyto věty jsem k první části experimentu vybrala právě proto, že jejich syntaktická skladba není složitá, jejich rozsah je krátký. Věty o složitější syntaktické stavbě a věty podstatně delší jsem zahrnula do výuky spojené s programem STYX, který umožňuje závislost větných členů zobrazit velice přehledně, a předpokládala jsem, že i zpracování takovýchto vět v programu bude žákům trvat poměrně kratší dobu, než kdyby měli větu o velkém počtu slov rozebírat z hlediska morfologie a syntaxe na papír.

4.2.2 Se STYXem

Před započítím celého experimentu je třeba zajistit konkrétní školu, třídu a učebnu, ve které bude experiment probíhat. Dále je potřeba nainstalovat software potřebný k provozu cvičebnice STYX.

Práce v hodině by měla započnout krátkým úvodem a motivací. Žáci by měli být seznámeni s tím, co je v následující hodině (hodinách) čeká, k čemu je větný rozbor, proč se ho ve škole žáci vůbec učí, k čemu je dobrý atd. Dále by žákům měla být předvedena cvičebnice STYX, poté by si měli zkusit samostatně se STYXem pracovat a na program reagovat.

4.3 Zpracování průběhu experimentu

Ukázková hodina s využitím cvičebnice STYX proběhla na Gymnáziu v Trhových Svinech (Gymnázium, Školní 995, 374 01 Trhové Sviny). Škola je koncipována jako státní gymnázium s osmiletým studijním cyklem. Stěžejním úkolem gymnázia je zajistit všeobecné vzdělání širokého rozsahu v regionu Trhvosvinenska. Důraz je kladen na výuku jazyků.¹⁵ Ve škole se vyučuje vedle českého jazyka také jazyk anglický a německý. Prezentace cvičebnice STYX byla na této škole umožněna díky řediteli gymnázia Mgr. Františku Slípkovi a Mgr. Ivě Kumstové, vyučující českého jazyka, která o cvičebnici STYX projevila velký zájem.

Ukázková hodina proběhla ve třídě Tercie dne 31. 3. 2012 po dobu dvou vyučovacích hodin (90 minut). Aby se experiment mohl vůbec uskutečnit, předcházela mu poněkud složitější cesta.

4.3.1 Příprava před hodinou

Nejprve bylo třeba rozhodnout, kde vůbec celý experiment bude probíhat. Jako nejlepší řešení se jevila počítačová učebna. Je v ní dostatek počítačů pro všechny žáky, takže nehrozí, že nastane situace, kdy se skupinky o větším počtu lidí budou tísnit u jednoho či několika málo dalších počítačů. Důležité je, že si každý bude moci sám za sebe program vyzkoušet, což je také jeden z cílů experimentu. Dále se tato učebna nachází v suterénu budovy, tudíž by žáci

¹⁵ Gymnázium Trhové Sviny. *Gymtrhovesviny* [online]. 2006 - 2012 [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: <http://www.gymtrhovesviny.cz/uvodni-stranka/>

nebyli nikým a ničím rušeni. Dále v době, na kterou byl experiment naplánován, neměla být učebna obsazena jinými studenty. Navíc ředitel gymnázia se zapůjčením učebny vřele souhlasil. Nebyl tedy důvod, aby ukázková hodina se cvičebnicí STYX nemohla proběhnout zde. V dalším kroku bylo nutno provést instalaci softwaru potřebného k provozu cvičebnice STYX. Tohoto úkolu jsme se zhostili společně s Mgr. Leošem Harazímem (místním učitelem počítačů.).

4.3.2 Práce v hodině

Úvod

V úvodní části bylo zapotřebí se žákům představit a seznámit je s tím, čím se budeme v následujících devadesáti minutách zabývat. Následovala debata se žáky na téma větné rozborů. Co to jsou větné rozborů, jak často s nimi v hodinách pracují, jaký v nich vidí smysl atd. Z odpovědí byl patrný odpor vůči jazykovým rozborům jako takovým.

Práce se STYXem

Předvedení učebnice STYX proběhlo za pomoci demo verze, ke které je přístup z domovských stránek STYXu. Odkaz na tuto stránku měli žáci předem k dispozici (uložen na ploše obrazovky), aby se nezdržovali hledáním této stránky na internetu. V této části hodiny jsme krok po kroku probírali, jak se cvičebnicí pracovat. Nejprve jsme si demo verzi spustili všichni společně, jednotlivé kroky jsem komentovala, poté si ji každý žák spustil znovu, sám za sebe. Žáci měli k dispozici poměrně dost času, aby mohli se cvičebnicí seznámit. Pro demo verzi ovládání STYXu jsem se rozhodla proto, že každý úkon je zde komentován. Komentáře se tedy žákům dostávaly jak z mé strany, tak i ze strany počítače.

Charon

V této části hodiny jsem považovala za důležité seznámit žáky i s programem zvaný Charon. I když je určen především pro učitele, neviděla jsem důvod, proč žákům možnost vyzkoušet si práci s Charonem odepřít. Naopak. Alespoň seznámit se s tím, jak se věty z celkové databáze více než jedenácti tisíc vět vybírají, jsem shledala za zajímavé a důležité hlavně pro ty případy, kdy by žáci v hodinách českého jazyka se STYXem nepracovali, ale chtěli mít tuto cvičebnici k dispozici alespoň doma, ve svém vlastním počítači. Program Charon jsem tedy

žákům představila, vysvětlila jim, jakým způsobem si mohou vybírat věty, které chtějí později procvičovat a zadala jim práci na příštích pár minut – za úkol si měli vybrat pár vět v programu Charon, vložit si je do STYXu a v něm provést rozbor tvarosloví a syntaxe.

Samostatné procvičování vět

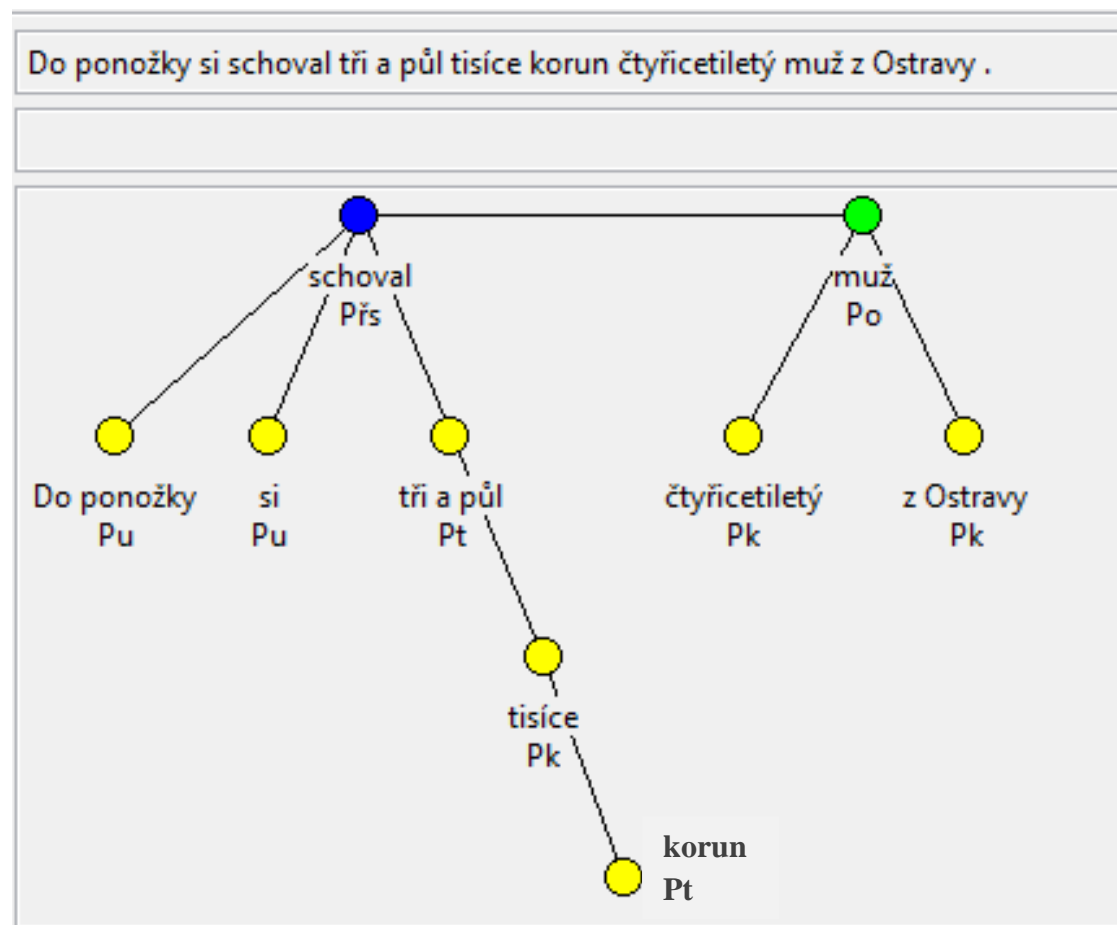
V této části vyučovací hodiny probíhala samostatná práce se STYXem, ve kterém žáci zpracovávali 12 vět (jednalo se o věty mnou předem vybrané, kde byly zastoupeny věty jak jednodušší, kratší, tak i věty složitější, delší, jejichž syntaktickému rozboru museli věnovat poměrně značné úsilí i více času). Žákům jsem svými dotazy, jestli všemu rozumí, nemají problém s ovládním apod., dávala najevo, že se mě mohou kdykoli na cokoli zeptat, pokud si s něčím neví rady.

Věty na závěr

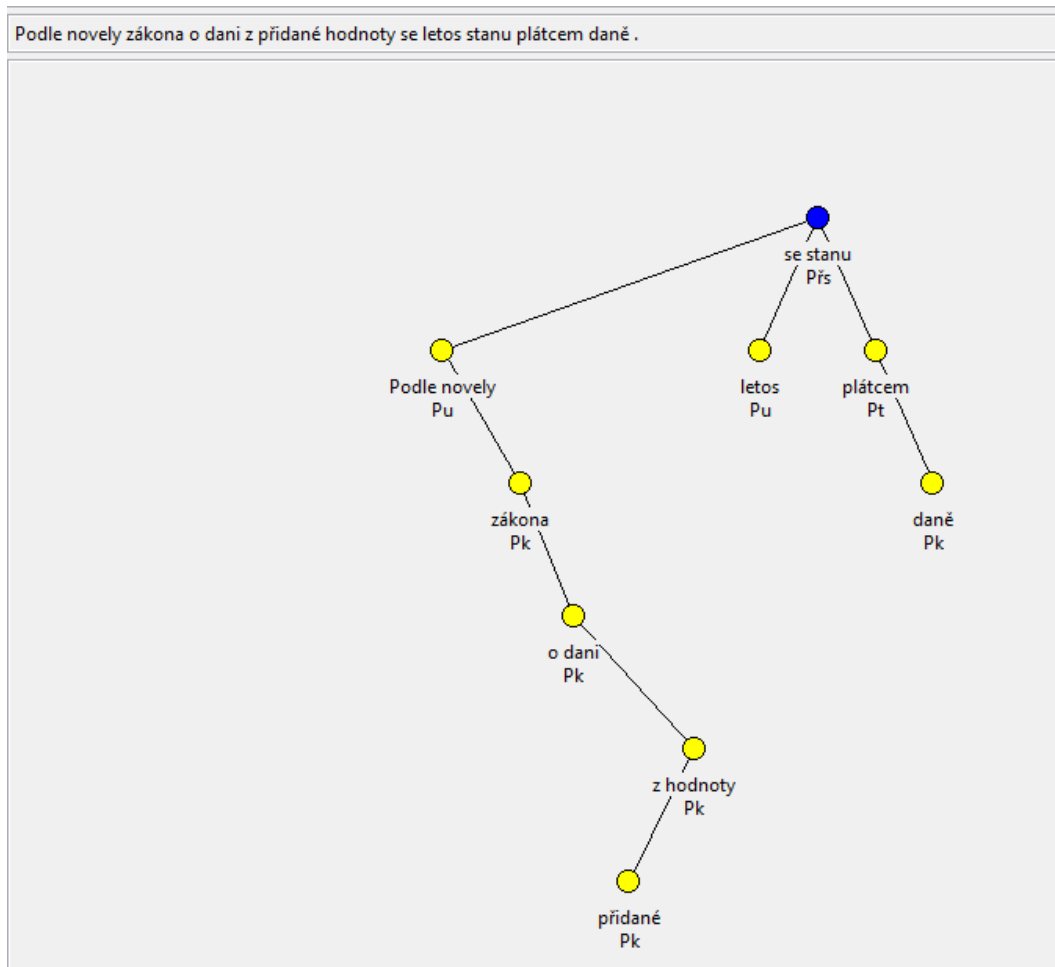
V závěru druhé vyučovací hodiny měli žáci za úkol rozebrat 2 věty ve STYXu a to co nejrychleji a hlavně správně. (Správné řešení těchto dvou vět je zobrazeno na obrázcích 15 a 16). Jednalo se o věty:

- 1) Do ponožky si schoval tři a půl tisíce korun čtyřicetiletý muž z Ostravy.
- 2) Podle novely zákona o dani z přidané hodnoty se letos stanu plátcem daně.

Obrázek 15: Správné řešení

Obrázek 16: Správné řešení

Jelikož závěr hodiny měl být soutěží, který žák (popřípadě žáci, pokud byli dva u jednoho počítače) provede rozbor vět nejrychleji, zvolila jsem věty o menším počtu slov, aby syntaktický a morfologický rozbor nečinil žákům velké potíže. Věty o složitější syntaktické stavbě jsem zahrnula do výuky s programem STYX v první části hodiny, žáci tedy nebyli ochuzeni o možnost procvičit si věty delší (například věta: Termíny uvedené u některých vzorků nabídky jsou vesměs termíny odjezdů prvních turnusů letošní letní sezony). Můj výběr těchto vět byl ovlivněn i tím, že nebylo v mé moci odhadnout, zda na tyto věty určené k procvičování v závěru experimentu, bude dostatek času.

Závěr

Úplný závěr hodiny se stal prostorem pro reflexi, kdy jsme se v debatě se žáky zaměřili na to, co dělalo při práci se cvičebnicí problémy, v jaké oblasti nejčastěji chybovali, jestli se jim pracuje lépe ve cvičebnici nebo na papíře atd. Žákům a učitelům byly rozdány i dotazníky, které ještě před koncem hodiny vyplnili. Dotazníky byly převzaty z diplomové práce Marie Konárové.¹⁶

¹⁶ KONÁROVÁ, Marie. *Školní větné rozbory jako možný zdroj závislostních korpusů*. Praha, 2011. Diplomová práce. ÚFAL MFF UK.

4.4 Závěr z pilotní studie

Experiment proběhl za účasti jednadvaceti žáků na třinácti počítačích. V pěti případech na jednoho žáka připadal právě jeden počítač, zbylých 16 žáků pracovalo ve dvojicích. Velkým plusem byla vybavenost počítačové učebny, díky níž počítače neobsluhovaly skupinky o velkém počtu žáků. Každý si tak mohl vyzkoušet práci se STYXem, aniž by byl omezován časem či svými spolužáky.

Práce ve třídě probíhala celkem bezproblémově, bez jakýchkoli komplikací. Avšak ne všichni přistupovali k programu stejně. Zprvu, když se žáci dozvěděli, že se budeme zabývat tvaroslovným a větným rozborem, nebyli příliš nadšeni. Po úvodní části, kdy se rozpovídali o tom, jestli často pracují s počítačem a mají nějaké zkušenosti s výukovým softwarem, se však jejich přístup změnil. Překvapení byli hlavně v momentě, kdy jim byla cvičebnice STYX představena. Právě to, že lze morfologii a syntax procvičovat i pomocí počítače, je zaujalo.

Poté, co měli pracovat samostatně, se však třída jako celek rozdělila do dvou skupin. Některé žáky program očividně zaujal natolik, že v něm pracovali i v době, kdy probíhala přestávka, pokud si nevěděli rady, diskutovali se spolužáky obsluhující vedlejší počítače, jak by danou větu řešili atd. Tato skupina se na mě často obracela s dotazy, patřili do ní i žáci, kteří si úmyslně vybírali k procvičování věty se složitější syntaktickou stavbou.

Žáci spadající do skupiny druhé sice s programem pracovali, ale nebyl u nich spatřen hlubší zájem o danou problematiku. Programu svůj čas věnovali, ale jen v době tomu vymezené a proto, že svým způsobem museli. V nestřežené chvíli hráli hry a využívali přístupu na internet ke komunikaci na sociálních sítích, například facebooku.

Po celou dobu průběhu experimentu byla přítomna i vyučující českého jazyka Mgr. Iva Kumstová.

Určitou počítačovou gramotnost jsem u žáků očekávala, ale je třeba si uvědomit, že ne všichni mají k počítači pozitivní vztah, tudíž veškeré úkony, které souvisely s kopírováním, ukládáním, přejmenováváním apod. jsem několikrát dopodrobna popisovala a ikonky související se spuštěním používaných programů jsem umístila do složky Výukové programy na plochu a odlišila je od ostatních programů umístěných v této složce. V průběhu práce ve STYXu zaznělo i mnoho připomínek ze stran žáků o tom, co se jim na programu nelíbilo.

Byli vyzváni, aby své názory zmínili v dotazníku, které jim byly rozdány a kde byl přímo pro připomínky prostor vyhrazen.

5 Zpětná vazba pro tvůrce STYXu

5.1 Zpráva

Celý projekt této cvičebnice češtiny postavené na Pražském závislostním korpusu je určitě dobrým nápadem. Je nutno podotknout, že tvůrci tohoto programu odvedli skvělou práci. Avšak má – li program STYX být uživatelům opravdovým přínosem, musí podstoupit celou řadu změn. V následujících dvou sekcích jsou zpracována data z dotazníků kladeného žákům a učitelům, kteří v programu STYX pracovali. Poslední sekci tvoří důležité poznatky a připomínky jak ze strany učitelů, žáků, tak ze strany mojů.

5.2 Zpracované výsledky dotazníku kladeného žákům

5.2.1 Ovládání editoru

Tabulka 1: Jak se ti editor ovládal?

Známka	Počet žáků
1	4
2	7
3	8
4	2
5	0

Na obrázku 17 můžeme vidět, jakým způsobem žáci hodnotili ovládání editoru. Celých 38 procent respondentů se přiklonilo ke známce dobře. Tedy ovládání editoru shledávají jako průměrné. Známku chvalitebně by udělilo celkem 33 procent respondentů. Výbornou by udělilo 19 procent. Necelých 10 procent se kloní ke známce dostatečně. Nedostatečnou neudělil ani jeden ze žáků.

Obrázek 17: Jak se editor ovládal?

Z těchto dat vyplývá, že ovládnutí editoru nečinilo žákům zásadní potíže, které by ohrozily práci v editoru jako takovou, avšak nedá se říct, že by ovládnutí nečinilo vůbec žádné potíže.

5.2.2 Vzhled editoru

Tabulka 2: Jak se ti líbil vzhled editoru?

Známka	Počet žáků
1	0
2	4
3	6
4	7
5	4

Vzhled editoru se dotazovaným respondentům příliš nezamlouval. Důkazem je obrázek 18, z něhož můžeme vyčíst, že známku výborně by vzhledu editoru neudělil ani jeden žák. Celých 52 procent by hodnotilo vzhled jako dostatečný až nedostatečný. Více jak polovinu žáků tedy to, jak program vypadal, nezaujalo.

Obrázek 18: Jak se ti líbil vzhled editoru?

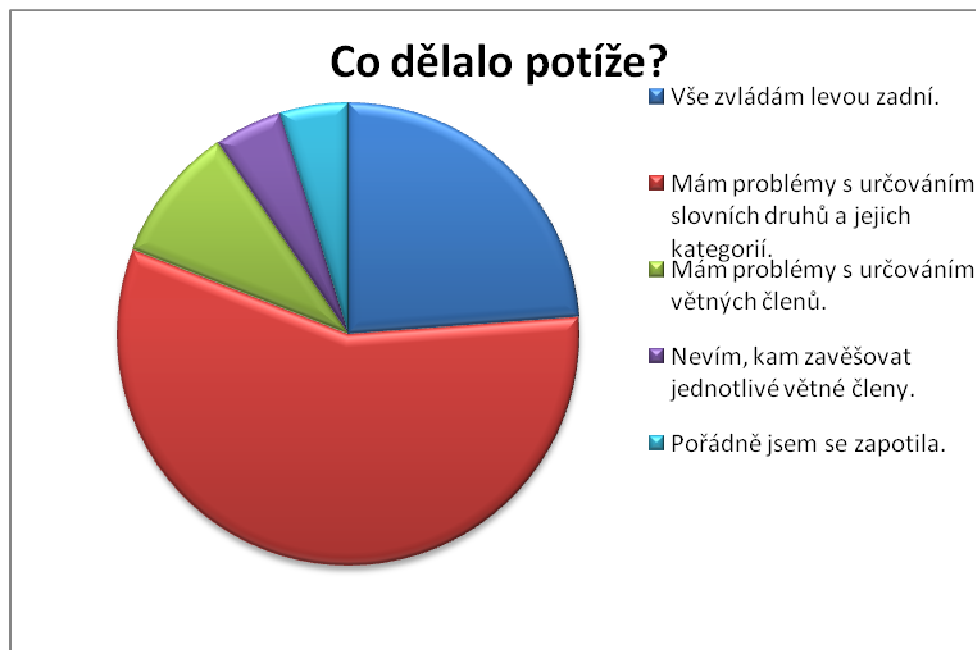
5.2.3 Co dělalo potíže?

Tabulka 3: Co dělalo potíže?

Problémy	Počet žáků
Vše zvládám levou zadní.	5
Mám problémy s určováním slovních druhů a jejich kategorií.	12
Mám problémy s určováním větných členů.	2
Nevím, kam zavěšovat jednotlivé větné členy.	1
Pořádně jsem se zapotila.	1

Na otázku, co dělá žákům potíže při práci v editoru, odpovědělo celých 57 procent, že problémy jim činí určování slovních druhů a jejich kategorií. Naopak 24 procentům respondentů nečinila práce v editoru žádné problémy. Určování větných členů činilo potíže devíti procentům žáků, pouze jednomu respondentovi se pracovalo špatně v rámci zavěšování jednotlivých větných členů a jeden jediný odpověděl, že při práci v programu se pořádně zapotil (viz obrázek 19).

Obrázek 19: Co dělalo potíže?

5.2.4 Větný rozbor na papíře, nebo v editoru?

Tabulka 4: Zpracovávání domácího úkolu z větných rozborů

Zpracovávání domácího úkolu z větných rozborů	Počet žáků
rozhodně v editoru	3
asi v editoru	4
neumím se rozhodnout	3
asi na papíře	5
rozhodně na papíře	6

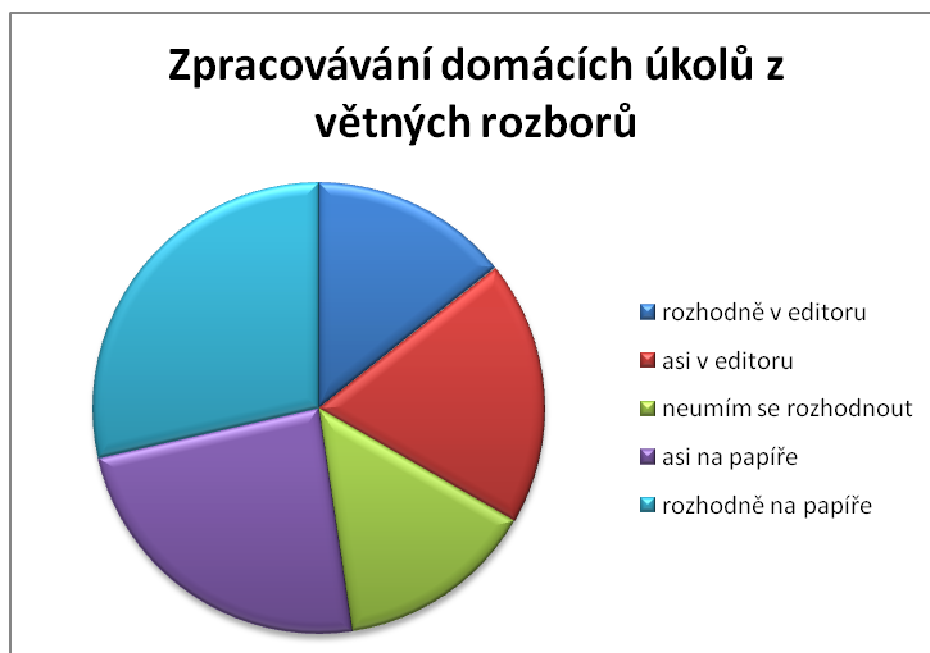
V odpovědích na otázku, zda by žáci zpracovávali domácí úkol z větných rozborů na papíře, nebo v editoru, se velice lišili. Celkově 7 žáků se přiklání k práci na větném rozboru v editoru, 11 na papíře. Rozhodně v editoru by pracovalo 14 procent respondentů, rozhodně na papíře 29 procent (viz obrázek 20). Jednou tolik žákům je tedy příjemnější pracovat na papíře (14 procent dotazovaných se nemohlo rozhodnout, zda by úkol z větných rozborů zpracovávalo raději pomocí počítače a programu STYX nebo na papíře).

Ti, co mají raději klasický přístup k větným rozborům, tedy provádět větný rozbor na papíře, zdůvodňovali svou odpověď tak, že nejsou příliš zdatní v práci na počítači, na papíře to tak mají naučené a nechtěli by to měnit (zvykat si na něco jiného), práce v editoru je nebavila, ba přímo nudila, rádi píší, počítač je zdlouhavý. Na papíře je to rychlejší a přesnější.

Zbytek by pracoval raději v editoru a to z těch důvodů, že v podobném editoru nikdy nepracovali, tak by to chtěli zkusit, jednak se jedná jen o klikání a o nabídku z možností, v editoru je to jednodušší, baví je práce na počítači, lepší varianta, než psaní rukou.

Žáci se tedy rozdělili na dva zcela odlišné tábory – zatímco jedni zdůvodňovali, že na papír jsou zvyklí a nechtějí žádnou změnu, jiným naopak změna připadala jako dobrý nápad a s programem by chtěli pracovat. Několik jedinců baví psát na papír, jiní jsou opačného názoru a chtějí pracovat s počítačem.

Obrázek 20: Domácí úkoly z větných rozborů

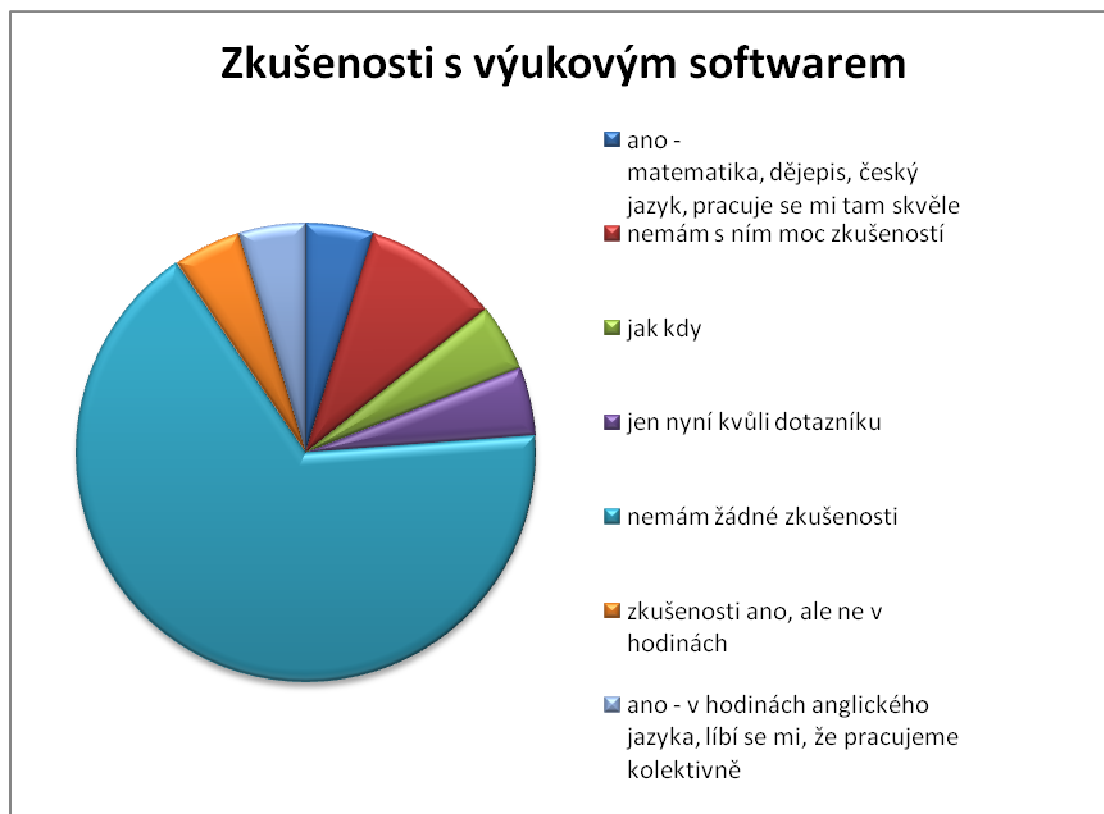
5.2.5 Zkušenosti s výukovým softwarem

Tabulka 5: Zkušenosti s výukovým softwarem

Zkušenosti s výukovým softwarem	Počet žáků
ano - matematika, dějepis, český jazyk, pracuje se mi tam skvěle	1
nemám s ním moc zkušeností	2
jak kdy	1
jen nyní kvůli dotazníku	1
nemám žádné zkušenosti	14
zkušenosti ano, ale ne v hodinách	1
ano - v hodinách anglického jazyka, líbí se mi, že pracujeme kolektivně	1

V další části dotazníku, která se týkala zkušeností s výukovým softwarem, se drtivá většina (66 procent) žáků shodla na tom, že s výukovým softwarem nemá naprosto žádné zkušenosti, 9 procent má zkušeností jen málo. Pouze pár jedinců odpovědělo, že zkušenosti s výukovým softwarem mají (viz obrázek 21).

Obrázek 21: Zkušenosti s výukovým softwarem

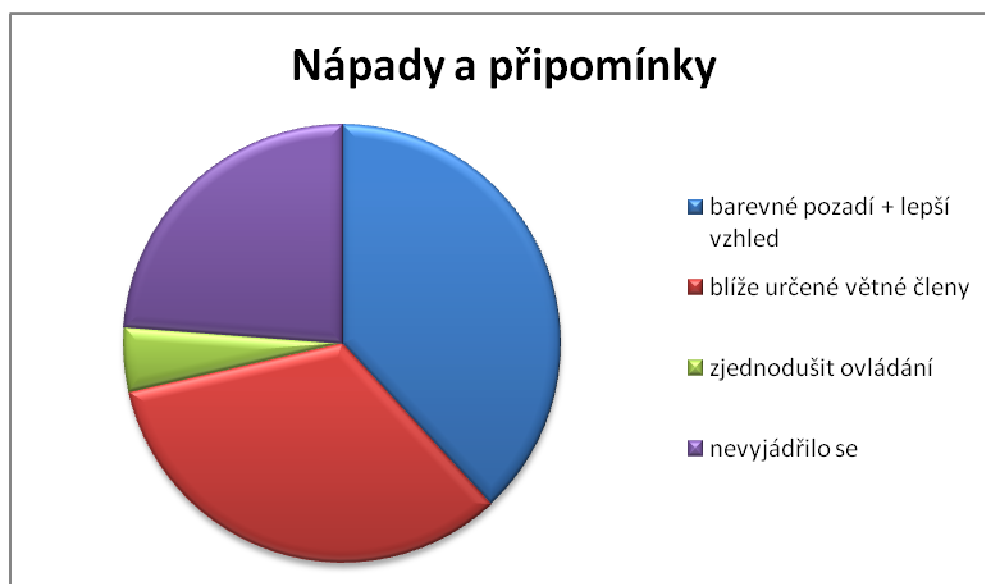
5.2.6 Další připomínky

Tabulka 6: Nápady a připomínky

Nápady a připomínky	Počet žáků
barevné pozadí + lepší vzhled	8
blíže určené větné členy	7
zjednodušit ovládání	1
nevyjádřilo se	5

Na obrázku 22 jsou zobrazeny nápady a připomínky ze stran žáků. Často podotýkanou připomínkou, která se týkala vzhledu programu, bylo barevné prostředí (38 procent respondentů by se přiklápělo k barevnějšímu pozadí a celkově lepšímu vzhledu programu). Mnoho z nich postrádalo možnost bližšího určování větných členů (33 procent dotazovaných). Jelikož vyplňování této části dotazníku bylo zcela na dobrovolné vůli žáků, celkem 5 z nich se nevyjádřilo, nemělo žádný nápad ani připomínku. Jeden ze žáků odpověděl, že by zjednodušil ovládání.

Obrázek 22: Nápady a připomínky

5.3 Zpracované výsledky dotazníku kladeného učitelům

Stejně tak jako žáci, i učitelé vidí v procvičování morfologie a syntaxe v tomto programu přednosti, ale i nedostatky.

Z dotazníků předkládaných dvěma učitelům, kteří v programu STYX pracovali, vyplynulo, že s programem se pracuje celkem dobře, ovládá se jednoduše, má bohatou zásobu vět. Obrovskou předností oproti větnému rozboru na papír je atraktivnost pro žáky. Další pozitivum vidí v tom, že si žák své rozborů může sám opravit a ulehčuje učiteli práci tím, že nemusí shánět a vymýšlet vhodné věty k procvičování. Plus si získalo i vyhodnocení úlohy a označení chyb s ním spojené. Jedná se o označení velice přehledné, díky němuž se žák poučí z chyb a dojde k upevnění znalostí. Na otázku, zda by program využívali k vypracovávání úkolů, se všichni shodují, že ano, ale na druhou stranu zdůrazňují i nutnost procvičování v ruce. Líbí se jim dostatek místa, který program STYX poskytuje – naopak v sešitu žáci často s místem bojují, působí jim komplikace a i pro učitele je potom opravování takového rozboru vět utrpením.

Vedle kladů učitelům na program nejvíce vadilo, že již zmíněná plocha pro samotný rozbor je velká, ale to samé nelze říci o písmu v ostatních částech obrazovky. Dále se neprocvičují jevy, které jsou žáci zvyklé určovat – jako například druhy přívlastku, pády předmětu, druhy příslovečného určení. Na tento nedostatek poukazovali i žáci. Asi největším problémem, se kterým by se potýkali žáci i vyučující, pokud by chtěli s programem pracovat v hodinách českého jazyka, je organizační náročnost kvůli vytíženosti počítačové učebny.

Všichni učitelé se shodují na tom, že se na půdě škol určitě jedná o využitelný nástroj. Zároveň však jedním dechem dodávají, že pokus využít cvičebnici v hodinách českého jazyka bude narážet na technické problémy, kvůli nimž tato varianta (alespoň prozatím) na většině škol nepřípadá v úvahu.

5.4 Celkové závěry

Morfologie

V oblasti morfologie jsem nezpozorovala žádné velké chyby. Avšak po zpracování dat dotazníků, kdy na otázku, zda by žáci pracovali raději v editoru, nebo na papíře, jedna žákyně odpověděla, že by raději pracovala v editoru, protože se jedná jen o klikání a výběr z možností, naskytla se mi otázka, jestli práce s programem nebude spíše na škodu. Na škodu v tom slova smyslu, že žáci například u slovních druhů pouze vybírají morfologické kategorie. Jak plyne z vypracovávání větných rozborů na papíře, v momentě, kdy se musí soustředit na to, jaké všechny kategorie se u slovních druhů určují, velmi často na určení některých z kategorií zapomínají (viz kapitola 4. 2. 1). Program tedy může sloužit k upevnění znalostí toho, jaké všechny kategorie se u slovních druhů určují, na stranu druhou se však musíme zamyslet nad tím, zda tímto způsobem žákům úlohu až příliš nezjednodušíme.

Syntax

Obrázek 22 je důkazem toho, že žákům i učitelům na programu opravdu chyběla možnost bližšího určování větných členů. Z dotazovaných pouze 7 uvedlo, že jim v programu tato oblast chybí. V hodinách, kdy pilotní studie probíhala, však nebylo žáka, který by se na mě s touto problematikou neobrátil a alespoň v jedné větě na ni neupozornil. Někteří žáci měli připomínky ke znění vět jako takovému. Možná jim věty připadaly příliš odborné (věty jsou vybrané z článků novin - Mladá fronta Dnes, Lidové noviny atd.). Musím podotknout, že problém s výběrem vět pro žáky jsem měla i já – zabralo mi poměrně dost času, než jsem vybrala k procvičování věty, o kterých jsem se domnívala, že by mohly děti bavit.

Ovládání

Ovládání jako takové nečinilo žákům větší potíže. Programu lze snad vytknout pouze to, že jeho ovládání je soustředěno výhradně na myš, použití kláves je opomenuto. Pokud nastaly nějaké potíže s ovládáním programu, bylo to rozhodně ze strany žáků (alespoň ze začátku, kdy se učili s programem pracovat, později jsem potíže s ovládáním editoru nezpozorovala).

Vzhled a rychlost

Nejčastější připomínkou, která se týkala vzhledu programu, bylo jeho barevné prostředí. Žákům by se líbilo barevnější pozadí. Současná podoba programu žáky nenadchla. S barevnější grafikou programu by žáky práce možná více bavila. Co se týče rychlosti programu, z řad žáků ani učitelů jsem nezpozorovala žádné připomínky. Vše fungovalo tak, jak má.

Mé stanovisko

Zprvu jsem očekávala, že práce s počítačem děti zaujme. Má vize se však nenaplnila. Ačkoli se našli jedinci, které bavilo pracovat v programu STYX, našli se bohužel i tací, kterým provádění větných rozborů pomocí počítače nic neříkalo. O důvodu se můžeme pouze dohadovat. I v dnešní době, kdy je téměř v každé domácnosti počítač, se najdou děti, kterým přístup k počítači není umožněn, nebo k němu mít pozitivní vztah ani nechtějí. Z reakce většiny žáků vyplývá, že práce v editoru pro ně nebyla lákavá. Možná, že počítač stále vidí jako zdroj zábavy a neumí překročit pomyslnou hranici mezi zábavou a vzděláváním se a použít počítač jako pracovní nástroj. To jsou ale pouze spekulace.

Navzdory plusům, které byly v průběhu práce zmíněny, bude rozšíření tohoto programu na školách neustále narážet na technické problémy spojené s počítačovou učebnou a počítačovou gramotností učitelů. Všem zmíněným problémům je ale třeba se postavit.

Aby mohl být projekt úspěšně přenesen z čistě akademické sféry mezi uživatele, je potřeba odstranit již zmíněné chyby programu, které uživatelé objevili, ať už se jedná o problémy v oblasti morfologické, či syntaktické. Dále by bylo vhodné pozměnit současný vzhled programu, jak velikost písma, tak barevně nevýrazné prostředí. Písmo by mělo být poněkud větší a do programu by se mohl zakomponovat nápad s barvami, ať už barevným pozadím, barevnými obrázky atd. Na škodu by nebylo ani užití vtipných komentářů, které by doprovázely jednotlivé úkony žáků. Na ovládání STYXu by se vedle myši mohla podílet i klávesnice. Uživatelé by mělo být umožněno vybrat si, jakým způsobem bude v programu pracovat.

Obrovským přínosem by bylo vzdělávání nejen žáků, ale i učitelů v počítačové gramotnosti. Od učitelů se přeci jen vše odvíjí. Pokud učitel nebude mít zkušenosti s prací na počítačích,

nebude motivován, aby tímto způsobem v hodinách vyučoval, nikdy nedojde k rozšíření programu STYX a jemu podobným programům ve školách. Komplikace neustále působí onen pomyslný trojúhelník učitel – počítač – možnosti. Učitel musí chtít počítačovou techniku zavést do výuky, musí si uvědomovat přednosti takového vyučování, na druhou stranu mu musí být umožněn prostor pro takový způsob vzdělávání žáků. S tím by mu ovšem měla pomoci škola, která mu tuto možnost dá – ať už školením na téma práce s počítačem, či umožněním pracovat s dětmi v počítačové učebně, či jinak zajistí tuto technologii do tříd.

V této části práce jsem shrnula nejdůležitější poznatky, ke kterým jsem dospěla v průběhu experimentu. Odstranění chyb, kterých si uživatelé všimli, dle mého názoru nebude činit velký problém. Jsem si vědoma toho, že odstranění nebo alespoň zredukování problémů spojených s počítačovou gramotností žáků a učitelů a s nedostatkem počítačových učeben (počítačů) bude během na dlouhou trať. Zastávám ale ten názor, že právě nedostatečná motivace učitelů k využití počítače ve výuce a programů podobných STYXu a dále nechť většina žáků zkusit pracovat v hodinách českého jazyka, či jakýchkoli jiných vyučovacích hodinách, jiným způsobem, než jak jsou zvyklí, je hlavní kámen úrazu.

6 Závěr práce

Bakalářskou práci na téma Program STYX jsem začala psát s přesvědčením, že využití této cvičebnice bude mít v hodinách českého jazyka opravdový úspěch. Opak byl ale pravdou. Z výpovědí žáků vyplývá, že určování slovních druhů, větných členů a tvoření větného grafu za pomoci programu není o moc lákavější, než provádění větného rozboru na papíře.

V rámci bakalářské práce byla získána celá řada poznatků. Ty se přiklání k tomu, že program STYX nemůže (alespoň prozatím) zaujmout své místo ve výuce češtiny. Alespoň ne ve své současné podobě.

Program naráží na celou řadu problémů. Některé z nich nebude těžké odstranit. Jedná se o úpravy v oblasti morfologické a syntaktické a v oblasti vzhledu.

Na odstranění jiných bude ale zapotřebí mnohem většího úsilí a obávám se, že pouze tvůrci STYXu na ně stačit nebudou. Jedná se o přístup učitelů a žáků k počítačové technice a zapojení počítačové techniky do výuky. Možná, že nejde ani tak o to, jaké chyby uživatelé na programu objevili, jako spíše o to, že program STYX je elektronickou cvičebnicí, kde právě ve slově elektronický je zakopaný pes.

Velkou roli pro užití nejenom STYXu, ale i programů jemu podobným, ve výuce, hraje motivace jak žáků, tak učitelů.

7 Seznam použité literatury

Didaktika - Český jazyk 1: Větná skladba. *Http://www.silcom-multimedia.cz/* [online]. © 2002 - 2012 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://www.silcom-multimedia.cz/>

Gymnázium Trhové Sviny. *Gymtrhovesviny* [online]. 2006 - 2012 [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: <http://www.gymtrhovesviny.cz/uvodni-stranka/>

HOMOLA, Miloslav. *Motivace lidského chování*. Praha: SPN, 1977. ISBN 1447877.

Interaktivní učebnice předznamenávají nástup e-knih. *Novinky* [online]. 2011 [cit. 2012-03-25]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/veda-skoly/230683-interaktivni-ucebnice-predznamenavaji-nastup-e-knih.html>

Jazykové rozbory. *Www.matik.cz* [online]. 2005 - 2012 [cit. 2012-03-25]. Dostupné z: <http://www.matik.cz/index2.html>

KONÁROVÁ, Marie. *Školní větné rozbory jako možný zdroj závislostních korpusů*. Praha, 2011. Diplomová práce. ÚFAL MFF UK.

KUČERA, Ondřej. *Pražský závislostní korpus jako cvičebnice jazyka českého* [online]. 2005 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: <http://ufal.mff.cuni.cz/styx/doc/styx.pdf>. Diplomová práce. Karlova univerzita.

LOKŠOVÁ, Irena a Jozef LOKŠA. *Pozornost, motivace, relaxace a tvořivost dětí ve škole*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7367-176-X.

Pražský závislostní korpus. *Ufal.mff.cuni*. [online]. 2006 [cit. 2012-04-01]. Dostupné z: <http://ufal.mff.cuni.cz/pdt2.0/index-cz.html>

SRP, Pavel, Ivana SKLENÁŘOVÁ a Martina FRITSCHOVÁ. Český jazyk, přijímací zkoušky na SŠ. *Www.pachner.cz* [online]. 2004 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: <http://www.pachner.cz/html/tipy/prijimaci-zkousky-cesky-jazyk.htm>

TS Český jazyk 2 - Jazykové rozbory. *Www.terasoft.cz* [online]. 2010 [cit. 2012-03-05].
Dostupné z: <http://www.terasoft.cz/katalog/index.htm>

Seznam obrázků

Obrázek 1: Český jazyk, přijímací zkoušky na SŠ, ukázka cvičení	6
Obrázek 2: Didaktika Český jazyk 1, výběr cvičení.....	8
Obrázek 3: Didaktika Český jazyk 1, doplňování spojovacích výrazů	9
Obrázek 4: Didaktika Český jazyk 1, výsledková tabulka	10
Obrázek 5: PON Škola – Český jazyk, výběr cvičení	11
Obrázek 6: PON Škola – Český jazyk, přehled učiva	13
Obrázek 7: Obrazovka programu Charon – jednotlivé oblasti	17
Obrázek 8: Prázdné okno programu STYX.....	17
Obrázek 9: Obrazovka program STYX – jednotlivé oblasti.....	18
Obrázek 10: Morfologie – určování slovních druhů.....	19
Obrázek 11: Kontrola úlohy - souhrn	19
Obrázek 12: Pořadí slov ve větě	23
Obrázek 13: Správné řešení	23
Obrázek 14: Správné řešení	24
Obrázek 15: Správné řešení	28
Obrázek 16: Správné řešení	29
Obrázek 17: Jak se editor ovládal?	34
Obrázek 18: Jak se ti líbil vzhled editoru?.....	35
Obrázek 19: Co dělalo potíže?.....	36
Obrázek 20: Domácí úkoly z větných rozborů	37
Obrázek 21: Zkušenosti s výukovým softwarem.....	38
Obrázek 22: Nápady a připomínky	39

Seznam tabulek

Tabulka 1: Jak se ti editor ovládal?	33
Tabulka 2: Jak se ti líbil vzhled editoru?	34
Tabulka 3: Co dělalo potíže?	35
Tabulka 4: Zpracovávání domácího úkolu z větných rozborů	36
Tabulka 5: Zkušenosti s výukovým softwarem	38
Tabulka 6: Nápady a připomínky	39

Přílohy

Dotazník pro učitele

Dotazník pro žáky

Dotazník pro učitele

Dotazník je předkládán učitelům, kteří v programu STYX pracovali.

1. Jak se Vám v programu pracovalo?
2. Vidíte nějaké přednosti oproti větnému rozboru na papír? Jaké?
3. Zadávala byste žákům vypracovávat úkoly v tomto programu?
4. Co vám na programu nejvíce vadilo, případně co byste udělala jinak?
5. Myslíte si, že je to pro školy využitelný nástroj
6. Řeknete o programu svým kolegům češtinářům?
7. Využíváte ve svých hodinách výukového softwaru?
8. Pokud byste nám chtěl(a) sdělit své nápady a připomínky, prosím pište.

Dotazník pro žáky

Napiš název školy.

Napiš typ školy.

- základní škola
- osmileté gymnázium
- šestileté gymnázium
- Jiné:

V kolikátém ročníku jsi? Pokud jsi na víceletém gymnáziu, vyplň prosím odpovídající ročník základní školy.

- 6
- 7
- 8
- 9
- Jiné:

Jak se ti editor ovládal? (představte si, že program známkuje, 1 nejlepší, 5 nejhorší známka)

- 1
- 2
- 3

4

5

Jak se ti líbil vzhled editoru? (představte si, že program známkujete, 1 nejlepší, 5 nejhorší známka)

1

2

3

4

5

S jakou částí práce na procvičované látce jsi měl(a) potíže?

Vše zvládám levou zadní.

Mám problémy s určováním slovních druhů a jejich kategorií.

Mám problémy s určováním větných členů.

Nevím, kam zavěšovat jednotlivé větné členy.

Pořádně jsem se zapotila.

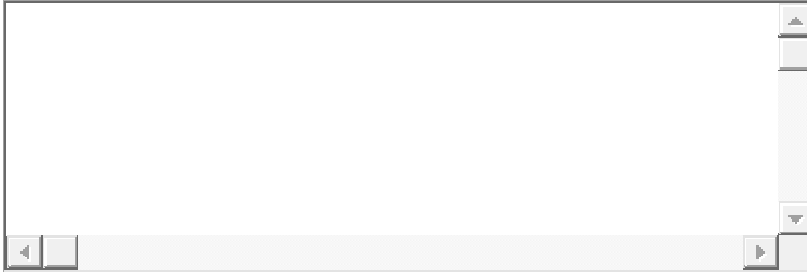
Pokud by sis měl(a) vybrat, jak bys zpracovával(a) domácí úkol z větných rozborů, pracovala bys:

rozhodně v editoru

asi v editoru

- neumím se rozhodnout
- asi na papíře
- rozhodně na papíře

Zdůvodni prosím jednou větou svůj výběr v předchozí otázce.

A rectangular text input field with a light gray border. It contains no text. On the right side, there is a vertical scrollbar with a small upward-pointing arrow at the top and a downward-pointing arrow at the bottom. On the bottom side, there are two small square buttons with left and right arrow symbols, respectively.

Máš nějaké zkušenosti s výukovým softwarem? V kterých předmětech s ním pracuješ, jak se ti práce líbí?

A rectangular text input field with a light gray border. It contains no text. On the right side, there is a vertical scrollbar with a small upward-pointing arrow at the top and a downward-pointing arrow at the bottom. On the bottom side, there are two small square buttons with left and right arrow symbols, respectively.

Pokud bys nám chtěl(a) sdělit své nápady a připomínky, prosím piš.